

NİĞDE-BOR OVASI NEOLİTİK VE KALKOLİTİK ÇAĞ ÇANAK ÇÖMLEKLERİ

Emine KALKAN*
Emrullah KALKAN**

ÖZET

Niğde Bor, Ulukışla, Çamardı İlçelerinde 2017-2021 yılları arasında yürütülen “Niğde Dağlık Alanlar Yüzeysel Araştırması”nın 2020 sezonunda toplanmış olan çanak çömleklerin el yapımı olmaları başta olmak üzere karakteristik biçimleri ile tarihöncesi döneme ait olduğu anlaşılmaktadır. Bor Ovasında 1982 yılında Dr. Uğur Silistreli tarafından tek sezon kazı yapılmış olan Pınarbaşı-Bor Höyük ile ilk kez tespit edilen Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe olmak üzere üç höyükten, toplamda 170 adet çanak çömlek toplanmıştır. Pınarbaşı-Bor, Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe'den toplanan çanak çömleklerin en karakteristik parçalarının Tepecik-Çiftlik Höyük'te (Niğde) *in-situ* olarak bulunan Erken Kalkolitik döneme tarihlenen 3. tabaka çanak çömlekleri ile benzer olduğunu, ayrıca Tepecik-Çiftlik gibi bir *in situ* buluntu grubu olmasa da Musular yerleşiminde tespit edilen ve Geç Neolitik döneme tarihlenen parçalar ile de benzediği anlaşılmaktadır. Çanak çömleklerin makroskopik analizlerle başlıca dört gruba ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bunlar A-B-C-D harf kodları ile tanımlanmış ve karakteristik özelliklerine göre 1-2 rakam kodları ile de alt gruplara ayrılmıştır. Kırmızı hamurlu veya astarlı mallar A grubu olarak tanımlanmıştır. Bunların perdahlı olanları A1 alt grubuna ve perdahsız olanları da A2 alt grubuna ayrılmıştır. Kahve, koyukahve, siyah ve gri renk tonlarında hamurlu veya astarlı mallar B grubu olarak tanımlanmıştır. Bunların perdahlı olanları B1 alt grubuna ve perdahsız olanları da B2 alt grubuna ayrılmıştır. Genelde astarı olmayan ve herhangi bir yüzey işlemine sahip olmayan mallar C grubu olarak tanımlanmıştır. Bu grubun herhangi bir alt grubu yoktur. Bezemeli mallar D grubu olarak tanımlanmıştır. Boya bezemeli olanlar D1 alt grubuna, kazıma bezemeli olanlar D2 alt grubuna ve bezemesinin türü ve tekniği net anlaşılamayan ancak bezemeli olduğu düşünülen grup ise D3 alt grubu ile tanımlanmıştır. Bölgenin Tepecik-Çiftlik ve Musular anahtar yerleşimleriyle karşılaştırmalı olarak yapılan tarihleme çalışmalarına göre en karakteristik çanak çömlek grubu olan, kırmızı astarlı ve yoğun perdahlı A grubu malların Geç Neolitik dönemde başlayan iskâna, koyu kahverengi hamurlu ve yoğun perdahlı B grubu malların da Erken Kalkolitik dönemde devam eden iskâna işaret ettiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neolitik, Kalkolitik, Çanak Çömlek, Volkanik Kapadokya, Bor Ovası.

THE NEOLITHIC AND CHALCOLITHIC POTTERY FROM THE NİĞDE-BOR PLAIN

ABSTRACT

The handmade pottery collected during the “Niğde Mountainous Areas Surface Survey” conducted in Niğde Bor, Ulukışla, and Çamardı districts between 2017 and 2021 is identified as belonging to the prehistoric period, primarily due to its characteristic forms and handmade nature. A total of 170 pieces of pottery were collected from three mounds: Pınarbaşı-Bor Höyük, initially excavated for one season in 1982 by Dr. Uğur Silistreli, as well as newly identified mounds, Kıvrımak Höyük and Çıplak Tepe, in the Bor Plain. It is noted that the most characteristic pieces of pottery collected from these mounds resemble the 3rd layer pottery found *in-situ* at Tepecik-Çiftlik Höyük (Niğde) dating to the Early Chalcolithic period. Additionally, similarities are observed with fragments dating to the Late Neolithic period found in the Musular settlement, even though it does not constitute an *in-situ* discovery group like Tepecik-Çiftlik Höyük. Macroscopic analysis reveals that the pottery can be primarily categorized into four groups, identified with the letters A-B-C-D, and further divided into subgroups marked with numbers 1-2 according to their characteristic features. Pottery with red clay or lining is categorized as Group A. The burnished ones are separated into Subgroup A1, while the non-burnished ones are designated as Subgroup A2. Group B encompasses pottery in shades of brown, dark brown, black, and gray clay or lining. Burnished examples are classified as subgroup B1 and non-burnished ones as subgroup B2. Pottery with no lining and no surface treatment falls under Group C, with no subgroups. Decorated pottery is labeled as Group D. Those with painted decorations are grouped as subgroup D1, those with incised decorations as subgroup D2, and subgroup, D3, is reserved for pieces with undetermined decoration types and techniques, but considered decorated. Based on comparative dating studies with the region's key settlements, Tepecik-Çiftlik and Musular, it is understood that Group A pottery, characterized by red linings and intense burnishing, indicates habitation beginning in the Late Neolithic period, while Group B pottery with dark brown clay and intense burnishing suggests continuity in habitation during the Early Chalcolithic period.

Keywords: Neolithic, Chalcolithic, Pottery, Volcanic Cappadocia, Bor Plain.

* Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, eminekaraduman87@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9893-5098.

** Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, emrullahkalkan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5953-7193.

GİRİŞ

Orta Anadolu Bölgesi Kuzey Orta Anadolu, Orta Anadolu Volkanik Bölgesi ya da Volkanik Kapadokya Bölgesi olarak adlandırılan alt bölgelere ayrılmaktadır. Niğde-Bor Ovası'nda yer alan Pınarbaşı-Bor, Kıvrımacık ve Çıplak Tepe Volkanik Kapadokya bölgesine dahildir. Jeolojisinin en karakteristik özelliği volkanları olan bölgede (Atıcı ve Türkecan, 2017: 1) insan topluluklarının ilk izleri 800.000 yıl kadar öncesine uzanmaktadır (Slimak ve Dinçer 2007: 33). 1950'li yıllardan itibaren Volkanik Kapadokya Bölgesi yetmiş yılı aşkın süredir, farklı dönemleri konu edinen ve farklı metotlar uygulanarak yürütülmüş çok sayıda araştırmaya ev sahipliği yapmıştır. Uzun yıllara yayılan ve arkeolojik açıdan yoğun araştırılan bölgedeki tarihöncesi dönem çalışmaları için kronolojik araştırma tarihçesi şu şekildedir: (Şek. 1).

Yerleşik yaşama geçiş, toplulukların yeni bir sosyal örgütlenme yoluna gitmesi, bitki ve hayvan evcilleştirilmesi ile insan yaşamının kökten değişmeye başladığı Neolitik Çağ'ın çanak çömleksiz dönemlerinden itibaren bölgenin iskân edildiği bilinmektedir (Özbaşaran, 2013: 1). Bunun yanı sıra bölgede Neolitik ve Kalkolitik çağlardan daha önce de insan topluluklarının yaşadığı bilinmektedir. Paleolitik Çağ'da bölgeyi insan toplulukları için cazip kılan zengin hammadde kaynaklarının başında Göllüdağ, Nenezi ve Acıgöl'ü de içeren Orta Anadolu obsidiyen kaynakları gelmektedir (Atlı ve Binder, 2012: 71).

Niğde Dağlık Alanlar Yüzeysel Araştırması

Bölgedeki en güncel araştırmalardan biri 2017 yılında başlamıştır. "Niğde Dağlık Alanlar Yüzeysel Araştırması" adı ile Dr. Abdullah Hacıoğlu (Hacıoğlu, 2019: 2) tarafından yürütülen çalışmalarının 2020 sezonunda Niğde Bor Ovasına odaklanılmış, bir sezon kazısı yapıldığı için önceden de bilinen Pınarbaşı-Bor Höyüğü ile ilk kez bu yüzeysel araştırmada tespit edilen Kıvrımacık (Kızılcık) ve Çıplak Tepe'den çanak çömlekler toplanmıştır. Bu çalışma kapsamında üç höyükten toplanan çanak çömlekler mal gruplarına göre ayrılmıştır*: A1: Perdahlı Kırmızı Mallar; A2: Kırmızı Yalın Mallar; B1: Koyu Yüzlü Mallar; B2: Perdahlı Siyah Mallar; C: Yalın Mallar; D1: Boyalı Mallar; D2: Kazıma Bezemeli Mallar; D3: Diğer Bezemeli Mallar olarak sınıflandırılmıştır.

* Çanak çömlek analizlerinde kullanılan terminolojik ve teknik değerlendirmeler Prof. Dr. Tuba Ökse'nin eserine göre yapılmıştır (bkz: Ökse: 2002).

Araştırmacı	Proje Adı	Yılları	Kapsadığı İller
Burhan Tezcan	Aksaray Çevresi Araştırmaları	1951	Aksaray
James Mellaart	Güney Anadolu Yüzey Araştırması	1951 - 1954	Konya, Aksaray
Nimet Özgüç Aliye Öztan Yalçın Kamış	Acemhöyük Kazısı	1962 - 1982 (NÖ) 1989 - 2018 (AÖ) 2018 - devam ediyor (YK)	Aksaray
Ian A. Todd	Orta Anadolu Yüzey Araştırmaları	1964 - 1966	Ankara, Yozgat, Kayseri, Niğde
Oliver Pelon Dominique P. Beyer Claire Barat	Porsuk Zeyve Höyük Kazısı	1969 - 2001 (OP) 2004 - 2015 (DB) 2017 - devam ediyor (CB)	Niğde
Nimet Özgüç	Niğde Tepebağları Kazısı	1972 (tek sezon)	Niğde
Uğur Silistreli	Pınarbaşı-Bor Höyük Kazısı	1982 (tek sezon)	Niğde
Uğur Silistreli Aliye Öztan	Köşk Höyük Kazısı	1981-1990 1995-2009	Niğde
Sachihiro Omura ve Masao Mori	Kırşehir, Yozgat, Nevşehir, Aksaray İlleri Yüzey Araştırmaları	1986 - 2000	Kırşehir; Yozgat; Nevşehir; Aksaray
Ufuk Esin Nur Balkan-Atlı Mihriban Özbaşaran	Aşıklı Höyük Kazı Çalışmaları	1989 - 2000 (UE) 2001 - 2003 (NBA) 2006 - devam ediyor (MÖ)	Aksaray
Hüseyin Sever	Nevşehir, Niğde ve Aksaray İlleri Yüzey Araştırması	1990 - 1991	Aksaray, Nevşehir, Niğde
Hüseyin Sever	Zank Höyük Kazısı	1991 - 1999	Nevşehir
Aslıhan Yener	Göltepe Kazısı	1990 - 1993	Niğde
Ufuk Esin Sevil Gülçür	Gelveri-Yüksek Kilise Kazı Çalışmaları	1990 - 1991 (UE) 2007 (SG)	Niğde
Nur Balkan-Atlı	Kapadokya Obsidiyen Araştırmaları Projesi	1993 - 1995	Niğde
Ufuk Esin	Aksaray, Nevşehir, Niğde Yüzey Araştırmaları	1993 - 2001	Aksaray, Nevşehir, Niğde
Nur Balkan-Atlı	Kömürcü/Kaletepe Obsidiyen Atölyesi Kazısı	1997 - 2001	Niğde
Ufuk Esin	Aksaray, Nevşehir, Niğde İlleri Yüzey Araştırmaları	1993 - 2001	Aksaray, Nevşehir, Niğde
Mihriban Özbaşaran	Musulur Höyük Kazı Çalışmaları	1996 - 2004	Aksaray
Sevil Gülçür	Güvercinkaya Kazı Çalışmaları	1996 - 2020	Niğde
Erhan Bıçakçı	Tepecik-Çiftlik Kazı Çalışmaları	2000 - devam ediyor	Niğde
Ludovic Slimak	Kaletepe Yüzey Araştırması	2000 - 2003	Niğde
Ludovic Slimak	Kaletepe Deresi 3 Kazısı	2001 - 2006	Niğde
Nur Balkan-Atlı	Göllüdağ Yüzey Araştırması	2007 - 2010	Niğde
S. Yücel Şenyurt	Ovaören Höyük Kazısı	2007 - devam ediyor	Nevşehir
Lorenzo d'Alfonso	Güney Kapadokya Yüzey Araştırması	2006 - 2009	Niğde
Erhan Bıçakçı	Melendiz Dağları Doğu Yamaçları Yüzey Araştırması	2008 - 2012	Niğde
Lorenzo d'Alfonso	Kınık Höyük Kazısı	2011 - devam ediyor	Niğde
Semra Balcı	Niğde Tarihöncesi Yüzey Araştırmaları	2014 - 2017	Niğde
İrfan Deniz Yaman	Aksaray İli Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması	2015 - 2019	Aksaray
Fevzi Volkan Güngördü, Okşan Başoğlu	Sofular Höyük Kazısı	2016 - 2018	Aksaray
Nurcan Kayacan, Nigel Goring-Morris, Güneş Duru, Zehra Taşkıran, Başar Yücel	Avcı-Toplayıcı-Göçer Yaşamdan Yerleşik Yaşama Geçiş Konulu Arkeolojik Yüzey Araştırması	2016 - devam ediyor	Aksaray
Abdullah Hacı	Niğde Dağlık Alanlar Yüzey Araştırması	2017 - 2021	Niğde
Fevzi Volkan Güngördü	Nevşehir İli Neolitik Çağ Yüzey Araştırması	2019 - devam ediyor	Nevşehir
Semra Balcı	Kayırılı Değirmen Yolu	2019 - devam ediyor	Niğde
Pınar Çaylı	Büyük Deller Höyük	2020 - devam ediyor	Aksaray
Güneş Duru	Balıkli Yerleşim Yeri Kazısı	2020 - devam ediyor	Aksaray
Gülsün Çiler Algül	Göllüdağ-Kayırılı Obsidiyen İşlikleri Kazısı	2022 - devam ediyor	Niğde

Şek. 1. Volkanik Kapadokya Bölgesi Arkeolojik Araştırma Tarihçesi

Niğde-Bor Ovasında yer alan Pınarbaşı-Bor, Kıvrımacık Höyük ve Çıplak Tepe'den toplanan çanak çömleklerin makroskopik analizlerle başlıca dört gruba ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bunlar A-B-C-D harf kodları ile tanımlanmış ve karakteristik özelliklerine göre 1-2 rakam kodları ile de alt gruplara ayrılmıştır.

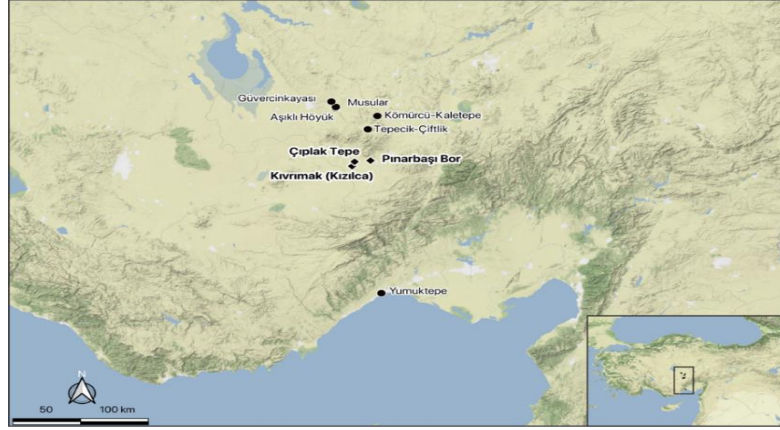
Kırmızı hamurlu veya astarlı mallar A grubu olarak tanımlanmıştır. Bunların perdahlı olanları A1 alt grubuna ve perdahsız olanları da A2 alt grubuna ayrılmıştır. Kahve, koyu kahve, siyah ve gri renk tonlarında hamurlu veya astarlı mallar B grubu olarak tanımlanmıştır. Bunların perdahlı olanları B1 alt grubuna ve perdahsız olanları da B2 alt grubuna ayrılmıştır. Genelde astarı olmayan ve herhangi bir yüzey işlemine sahip olmayan mallar C grubu olarak tanımlanmıştır. Bu grubun herhangi bir alt grubu yoktur. Bezemeli mallar D grubu olarak

tanımlanmıştır. Boya bezemeli olanlar D1 alt grubuna, kazıma bezemeli olanlar D2 alt grubuna ve bezemesinin türü ve tekniği net anlaşılamayan ancak bezemeli olduğu düşünülen grup ise D3 alt grubu ile tanımlanmıştır.

Bazı yerleşimlerde tüm mal gruplarına rastlanmaktayken, bazılarında bunların bir kısmı tespit edilmiştir. Bazı yerleşimlerde bezemeli gruba hiç rastlanmazken, bazılarında bir grubuna, bazılarında ise hepsine rastlanabilmektedir (Şek. 28).

1. Pınarbaşı-Bor Höyük

Pınarbaşı-Bor Höyüğü 1981 yılında kazılmaya başlayana kadar ovanın arkeolojik araştırma tarihçesi çok azdır. Kapadokya'da Geç Neolitik dönem sonu Erken Kalkolitik dönem başında kurulan yerleşimler tamamen ilk kez yerleşilen yeni alanlarda ortaya çıkmıştır. Bu yerleşimlerden biri de Pınarbaşı-Bor'dur (Marciniak ve Czerniak, 2007: 26). Yerleşimin başlıca geçim kaynağı tarım olmasına karşın, Kapadokya obsidiyenlerinin ticareti için stratejik bir noktaya kurulduğu da anlaşılmaktadır (Bıçakçı, 2001: 25) (Şek. 2-3).

Şek. 2. Çanak Çömleklerin Toplandığı Pınarbaşı-Bor Ovası Yerleşimleri

(Har: E. Kalkan/Qgis-LTR)

Niğde'nin Bor ilçesinde bulunan höyük, Ankara-Altınhisar-Bor-Niğde karayolunun kenarında yer almaktadır (Silistreli, 1983: 81). Sulak ve bereketli bu ovaya kurulmuş olan höyüğün kuzey bölümü, karayolu yapımı sırasında tahrip olmuştur (Şek. 3). Adını yakınındaki bir su/pınar kaynağından alan höyük 50x30m ölçülerinde küçük bir yerleşimdir (Omura, 1992: 543). Ovadın yüksekliği 15.5m olan yerleşimin kazılarında İslami Çağ, Demir Çağ ve daha erken dönemlere ait mimari ve çanak çömlek parçalara rastlanmıştır. Bunların arasında Kalkolitik ve Tunç Çağ malzemesinin olduğu da bilinmektedir (Silistreli, 1983: 84). Sadece bir sezon kazı yürütüldüğü için höyüğün stratigrafisi ile ilgili bilgilerimiz sınırlıdır (Şek. 1).

Şek. 3. Pınarbaşı-Bor Höyüğü (Foto: A. Hacıoğlu)

Toplamda 77 adet parça toplanan höyüğün çanak çömlek özelliklerinin başında yoğun tahribata maruz kalmış olması gelmektedir. Genelde diğer höyüklerdeki aynı mal gruplarından bilinen astar, perdah ve sıvazlama gibi yüzey işlemlerine bu höyükteki parçalar üzerinde sadece bir kısmı korunmuş ya da tamamen tahrip olmuş olması ve çanak çömleklerin çok küçük kırıklara bölünmüş, ağız çapları alınamayacak kadar küçük kalmış olması da bu yoğun tahribatın göstergesidir. Yerleşimden toplanan çanak çömlekler hamur ve yüzey uygulamalarına

göre başlıca üç mal grubuna ayrılmaktadır. Hâkim gelenek B grubudur (Şek. 6-10). B grubunu temsil eden koyu yüzlü mallar Kıvrımak ve Çıplak Tepe'den farklı olarak iki alt gruba ayrılmaktadır. B1 grubunu temsil eden örneklerin hamur rengi diğer höyüklerde rastlandığı gibi kahverengi ağırlıklıdır. B2 grubunu temsil eden örneklerin hamur rengi ise siyahtır. B grubunu temsil eden koyu yüzlü malların tamamına yakınında kaliteli perdah uygulandığı görülmektedir. Kaplar çömlek ve kâse olarak başlıca iki biçimdedir. B grubunu temsil eden örneklerin pişme ısısı genelde yüksektir. 3'te 1 oranında orta, 3'te 1 oranında da yumuşak dokulu mallar vardır. B grubunu temsil eden malların büyük çoğunluğu mineral ve bitki katkıdır. Çok az örnekte sadece mineral ya da sadece bitki katkıya rastlanmıştır. Mineral katkının türü kum ve taştır. Ayrıca tüm örneklerde biotit kökenli bir mineral olan mika, katkı maddesi olarak kullanılmıştır. Çanak çömleklerin %60'ı özlüdür. Büyük çoğunluğu karbonize olmuş bir çekirdeğe sahip olan bu örneklerin tabakalı, kahve tonlarında özlü oldukları görülmektedir.

Pınarbaşı-Bor çanak çömlek geleneğinde diğer yerleşimlerde görülen D grubunu çanak çömleklere rastlanmamıştır. Sadece tek bir örnek aplike bezeme olarak değerlendirilmiş (Şek. 5.7) ancak bezemeli olarak ayrılmamış, ait olduğu A1 grubu içinde değerlendirilmiştir. Bu gelenekte diğer iki höyükte hiç görülmeyen kuvars katkı karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın kapsamındaki diğer iki höyüğe göre düşük ısı ve yumuşak dokulu mallar Pınarbaşı-Bor'da daha çok sayıdadır. Diğer iki höyüğe göre kaplarda kısım çeşitliliği daha zengindir. Diğerlerinde neredeyse bütün parçalar ağızlardan oluşurken, Pınarbaşı-Bor'da ağızların yanı sıra kulp, dip ve gövdelere de rastlanmıştır.

Yerleşimden toplanan çanak çömleklerden B'den sonra en sık rastlanan A grubundaki (Şek. 4-5) kırmızı hamurlu malların tamamı mineral katkılı olmasının yanı sıra bitkisel katkılı çok sayıda örnek de vardır. Buna karşın mineral katkının hiç olmadığı, sadece bitkisel katkının görüldüğü bir örnek yoktur. Mineral katkı kum ve taştır. A grubunda yaygın görülen biçim kâsedir. Az sayıda çömleğe de rastlanmıştır. Kapların 3.5-20 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır. Bu grubun perdahlı ve perdahsız mallar olarak iki alt grubu vardır. Perdahın yoğun olduğu A1 grubunda bu özellik karakteristiktir. Hamur rengi açık ve koyu kırmızı, pembe ve tonlarıdır. A grubunda örneklerin büyük kısmı yüksek ısıda fırınlanmış sert dokulu mallardır. Az oranda orta ve çok az da yumuşak dokulu düşük ısıda pişirilmiş örnekler de mevcuttur.

Pınarbaşı-Bor Höyüğü çanak çömlekleri arasında en az rastlanan C grubunu temsil eden malların rengi devetüyü ağırlıklıdır (Şek. 11). Pişme dereceleri yüksek olan bu grup mineral katkıdır ve bazı örneklerde mineral katkıya bitki katkı da eşlik eder. Bazı örneklerde perdaha rastlanmaktadır.

Pınarbaşı-Bor Çanak Çömlekleri Kataloğu (Şek. 4-11)*

Şek. 4: Pınarbaşı-Bor A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 4.1. NB.19.04.10: **HM:** karbonize, **DAM:** 5YR 6/6 reddish yellow; **İAM:** 2.5YR 6/6 light red; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** çok yüksek ısı; **Y:** 4.4; **AÇ:** 32.

Şek. 4.2. NB.19.04.15: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 10R 4/6 red; **İAM:** 2.5YR 4/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-ince mika, az-ince kireç, az-iri kuvars; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **AÇ:** 7; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.2; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 273; Özbaşaran 1999, 126, Fig. 15.

Şek. 4.3. NB.19.04.19: **HM:** karbonize; **DAM:** 10R 5/6 red; **İAM:** 10R 5/6 red; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve alacalanma; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.3; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 273, Fig. 27-28.

* **HM:** Hamur Munsell; **DAM:** Dış Astar Munsell; **İAM:** İç Astar Munsell; **K:** Katkı; **Ö:** Öz; **Yİ:** Yüzey İşlemi; **B:** Biçim; **Be:** Bezeme; **P:** Pişirim; **Y:** Yükseklik; **AÇ:** Ağız Çapı; **DÇ:** Dip Çapı; **Ben:** Benzeri.

Çanak çömleklerin hepsinin elde edilmiş olması nedeniyle üretim teknikleri verilmemiştir. Munsell renk isimleri standartlaşmış katalogdaki hali ile verilmiş ve 2000 yılı kataloğu kullanılmıştır. Ölçüler santimetre türündedir.

Şek. 4.4. NB.19.04.61: HM: 7.5YR 6/4 Light Brown; DAM: 10R 6/6 Light Red; İAM: 10R 5/6 Red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: çok yüksek ısı; Y: 2.6; AÇ: 8; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 4.5. NB.19.04.26: HM: 7.5YR 5/4 Brown; DAM: 2.5YR 6/6 Light Red; İAM: 10R 5/6 Red; K: yoğun-ince kum, orta-iri bitki, az-ince taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-belli belirsiz yoğunlukta perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 3.2; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 28.

Şek. 4.6. NB.19.04.16: HM: 7.5YR 5/3 Brown; DAM: 2.5YR 4/3 Reddish Brown; İAM: 2.5YR 4/2 Weak Red; K: yoğun-ince kum, orta-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 4.2; AÇ: alınamadı; Ben: Özbudak 2016, 207, Fig. 119.

Şek. 4.7. NB.19.04.54: HM: karbonize; DAM: 10R 4/4 weak red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5.8; AÇ: 20.

Şek. 4.8. NB.19.04.63: HM: karbonize; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: az-ince kum, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: düşük ısı; Y: 4; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 27.

Şek. 4.9. NB.19.04.36: HM: 2.5YR 4/4 reddish brown; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-orta bitki, az-orta mika, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 4.7; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran 1999, 126, Fig. 15.

Şek. 4.10. NB.19.04.66: HM: 7.5YR 6/4 light brown; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: az-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: düşük ısı; Y: 3; AÇ: 3.5; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 5: Pınarbaşı-Bor A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 5.1. NB.19.04.20: HM: karbonize; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 5YR 5/4 reddish brown; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: tahribatın yoğunluğu nedeniyle genelde görünmese de dış yüzün korunmuş bir bölümünde yatay-düzenli-belli belirsiz perdah görülmekte; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 4.9; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 27-28.

Şek. 5.2. NB.19.04.65: HM: karbonize; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: az-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: düşük ısı; Y: 3.9; AÇ: 4.5; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 5.3. NB.19.04.75: HM: karbonize; DAM: 2.5YR 4/3 reddish brown; İAM: 2.5YR 4/3 reddish brown; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 2.6; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 5.4. NB.19.04.14: HM: 2.5YR 5/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-iri mika, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde muhtemelen yer alan perdah astarın hamura tutunamaması nedeniyle dökülmüştür, iç yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah vardır; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5.5; AÇ: 12.

Şek. 5.5. NB.19.04.55: HM: karbonize; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: orta derecede ısı; Y: 2.9; AÇ: alınamadı.

Şek. 5.6. NB.19.04.51: HM: karbonize; DAM: 2.5YR 5/6 red; K: az-iri kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: gövde parçası; P: düşük ısı; Y: alınamadı; AÇ: alınamadı; Ben: Özbudak 2016, 185, Fig. 2; Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 5.7. NB.19.04.77: HM: karbonize; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 2.5YR 6/4 light reddish brown; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; Be: aplike; P: yüksek ısı; Ben: Bıçakçı vd. 2007, 255, Fig. 36-38,44.b,45-46; Bıçakçı vd. 2012, 126-127; Öztan 2007, 221, Fig. 15-16,23,26.

Şek. 6: Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 6.1. NB.19.04.21: **HM:** 7.5YR 6/6 reddish yellow; **DAM:** 7.5YR 6/6 reddish yellow; **İAM:** 5YR 5/6 yellowish red; **K:** yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-belli belirsiz perdah; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.2; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 6.2. NB.19.04.13: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 4/3 brown; **İAM:** 5YR 4/4 reddish brown; **K:** az-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde tamamında, iç yüzde sadece ağız üzerinde yatay-düzenli-yoğun perdah uygulanmıştır. Astar hamura tutunamayarak yer yer dökülmüştür; **B:** kâse; **P:** düşük ısı; **Y:** 3.4; **AÇ:** alınmadı.

Şek. 6.3. NB.19.04.09: **HM:** 10YR 6/3 pale brown; **DAM:** 7.5YR 6/3 light brown; **İAM:** 7.5YR 6/4 light brown; **K:** az-iri kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** astar hamura tutunamayarak yer yer dökülmüştür; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.8; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 6.4. NB.19.04.03: **HM:** 7.5YR 4/4 brown; **DAM:** 7.5YR 4/3 brown; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, orta-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve dış yüzde alacalanma var; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 4.4; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbudak 2016,185, Fig. 1.

Şek. 6.5. NB.19.04.22: **HM:** 7.5YR 5/4 brown; **DAM:** 7.5YR 5/4 brown; **İAM:** 2.5YR 4/6 red; **K:** yoğun-ince kum, orta-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri mika, az-iri taşçık; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah ve dış yüzde alacalanma; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.3; **AÇ:** 17; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30; Özbaşaran 1999, 126, Fig. 15.

Şek. 6.6. NB.19.04.11: **HM:** karbonize; **DAM:** 10R 5/4 weak red; **İAM:** 2.5YR 5/1 dark reddish gray; **K:** az-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah ve iç yüzde rastgele-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** gövde parçası; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 1.6.

Şek. 6.7. NB.19.04.08: **HM:** 5YR 6/1 gray; **DAM:** 7.5YR 6/3 light brown; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı.

Şek. 7: Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 7.1. NB.19.04.41: **HM:** 7.5YR 3/3 dark brown; **DAM:** 7.5YR 5/4 brown; **İAM:** 7.5YR 5/4 brown; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, yoğun-iri taşçık; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.2; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 29.

Şek. 7.2. NB.19.04.33: **HM:** karbonize; **DAM:** 2.5YR 4/4 reddish brown; **İAM:** 2.5YR 4/4 reddish brown; **K:** yoğun-iri kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, orta-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 9.2; **AÇ:** 16; **Ben:** Özbudak 2016, 185, Fig. 1.

Şek. 7.3. NB.19.04.29: **HM:** karbonize; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 2.8; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 7.4. NB.19.04.27: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 6/2 pinkish gray; **İAM:** 7.5YR 5/2 brown; **K:** yoğun-ince kum, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.1; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 7.5. NB.19.04.25: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **İAM:** 2.5YR 4/6 red; **K:** az-ince kum, yoğun-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve dış yüzde yoğun aşınma; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **AÇ:** 4; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 29.

Şek. 7.6. NB.19.04.24: **HM:** 7.5YR 5/3 brown; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 7.5YR 5/4 brown; **K:** yoğun-ince kum, orta-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri kireç; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.5; **AÇ:** alınmadı; **Ben:** Özbudak 2016, 185, Fig. 1.

Şek. 7.7. NB.19.04.42: **HM:** 5YR 4/6 yellowish red; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** az-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.3; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 7.8. NB.19.04.40: **HM:** 7.5YR 4/4 brown; **DAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **İAM:** 7.5YR 5/3 brown; **K:** az-iri kum, az-ince bitki; az-iri mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 5.3; **AÇ:** 18.

Şek. 7.9. NB.19.04.34: **HM:** karbonize; **DAM:** 2.5YR 5/6 red; **İAM:** 2.5YR 5/6 red; **K:** yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 1.7; **DÇ:** 6.

Şek. 8: Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 8.1. NB.19.04.52: **HM:** 2.5YR 4/6 red; **DAM:** 2.5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 2.5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 6.8; **AÇ:** 13; **Ben:** Özbudak 2016, 185, Fig. 1.

Şek. 8.2. NB.19.04.42: **HM:** 5YR 4/6 yellowish red; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** az-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.3; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 8.3. NB.19.04.58: **HM:** 7.5YR 5/4 brown; **DAM:** 7.5YR 5/4 brown; **İAM:** 7.5YR 5/4 brown; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** dış yüzde ıslak sıvazlama; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.9; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 8.4. NB.19.04.53: **HM:** karbonize; **DAM:** 2.5YR 4/4 reddish brown; **İAM:** 5YR 4/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde sadece ağız üzerinde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 4.5; **AÇ:** 5, **Ben:** Özbudak 2016, 187, Fig. 10.

Şek. 8.5. NB.19.04.44: **HM:** 5YR 5/6 yellowish red; **DAM:** 10R 5/6 red; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde alacalanma; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.7; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 8.6. NB.19.04.59: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 6/6 reddish yellow; **K:** az-iri kum, az-iri bitki, az-ince mika, yoğun-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde alacalanma; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.8; **AÇ:** alınamadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 9: Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 9.1. NB.19.04.74: **HM:** karbonize; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, orta-iri bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.5; **AÇ:** alınamadı; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 29; Özbudak 2016, 191, Fig. 23.

Şek. 9.2. NB.19.04.60: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 6/4 light brown; **İAM:** 7.5YR 5/4 brown; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-iri bitki, az-ince mika, orta-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.4; **AÇ:** 16.

Şek. 9.3. NB.19.04.64: **HM:** karbonize; **DAM:** 10R 4/6 red; **İAM:** 10R 4/6 red; **K:** yoğun-ince kum, a-ince bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 9.4. NB.19.04.72: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 3/2 dark brown; **İAM:** 7.5YR 4/2 brown; **K:** az-ince kum, az-ince bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** düşük ısı; **Y:** 3; **AÇ:** alınamadı; **Ben:** Özbudak 2016, 194, Fig. 33.

Şek. 9.5. NB.19.04.62: **HM:** karbonize; **DAM:** 5YR 4/1 dark gray; **İAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, az-ince bitki, yoğun-ince mika, **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3; **AÇ:** alınamadı; **Ben:** Özbudak 2016, 185, Fig. 1.

Şek. 9.6. NB.19.04.47: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 6/3 light brown; **İAM:** 7.5YR 5/3 brown; **K:** yoğun-ince kum, az-orta bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 2.6; **DÇ:** 5; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 9.7. NB.19.04.46: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 5YR 5/4 reddish brown; **İAM:** 7.5YR 5/4 brown; **K:** az-iri bitki, az-ince mika, az-iri taşçık, az-ince kireç; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.4; **DÇ:** 2.

Şek. 9.8. NB.19.04.68: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 5/2 brown; **K:** yoğun-ince kum, orta-ince bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde düzensiz-yoğun perdah; **P:** düşük ısı; **Y:** 0.8; **DÇ:** 3.5.

Şek. 10: Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 10.1. NB.19.04.67: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **İAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.6; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 10.2. NB.19.04.05: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **İAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **K:** az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık, az-iri kireçtaşı; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve dış yüzde alacalanma; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 7.3; **AÇ:** 8.

Şek. 10.3. NB.19.04.01: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 2.5Y 2.5/1 black; **İAM:** 2.5Y 2.5/1 black; **K:** orta-iri kum, yoğun-ince mika, az-orta taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.1; **AÇ:** alınamadı; **Ben:** Steadmen vd. 2019, 43.

Şek. 10.4. NB.19.04.56: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 5/1 gray; **İAM:** 7.5YR 5/1 gray; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 2; **DÇ:** 4; **Ben:** Özbudak 2016, 201, Fig. 60.

Şek. 10.5. NB.19.04.45: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 4/1 dark gray; **İAM:** 7.5YR 4/1 dark gray; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** düşük ısı; **Y:** 3.1; **AÇ:** alınamadı, **Ben:** Özbudak 2016, 194, Fig. 33.

Şek. 10.6. NB.19.04.69: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **İAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **K:** yoğun-iri kum, az-iri bitki, az-ince mika; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 3.3; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 10.7. NB.19.04.12: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 4/1 dark gray; **İAM:** 7.5YR 4/1 dark gray; **K:** az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık, az-iri kuvars; **Ö:** özsüz; **Yİ:** dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.7; **AÇ:** 9; **Ben:** Özbudak, 2016, 191, Fig. 22.

Şek. 10.8. NB.19.04.38: **HM:** karbonize; **DAM:** 2.5YR 2.5/1 reddish black; **İAM:** 2.5YR 4/3 reddish brown; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-yoğun-düzenli perdah ve iç yüzde alacalanma; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 5.3; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 10.9. NB.19.04.06: **HM:** 7.5YR 2.5/1 black; **DAM:** 7.5YR 4/4 brown; **İAM:** 7.5YR 2.5/1 black; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** tabakalı; **Yİ:** dış yüzde yoğun-düzenli perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Ben:** Gülçur 2004: 151.

Şek. 11: Pınarbaşı-Bor C Grubu Yalın Mallar

Şek. 11.1. NB.19.04.31: **HM:** karbonize; **DAM:** 10YR 6/3 pale brown; **İAM:** 10YR 6/3 pale brown; **K:** yoğun-iri kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö:** karbonize; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 4.6; **AÇ:** alınamadı.

Şek. 11.2. NB.19.04.37: **HM:** 2.5Y 8/2 pale yellow; **DAM:** 2.5Y 8/2 pale yellow; **İAM:** 2.5Y 8/2 pale yellow; **K:** yoğun-ince kum, az-ince mika, az-orta taşçık; **Ö:** özsüz; **B:** kâse; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3.3.

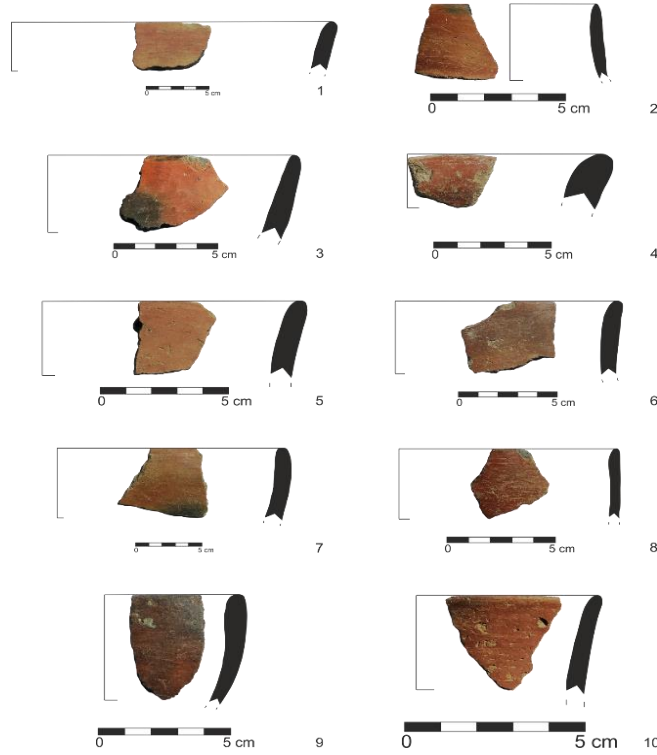
Şek. 11.3. NB.19.04.17: **HM:** karbonize; **DAM:** 7.5YR 6/4 light brown; **İAM:** 7.5YR 6/3 light brown; **K:** az-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık, az-ince kireç; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde perdah ve

astar hamura tutunamayarak dökülmüştür; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.3; **AÇ**: alınmadı; **Ben**: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

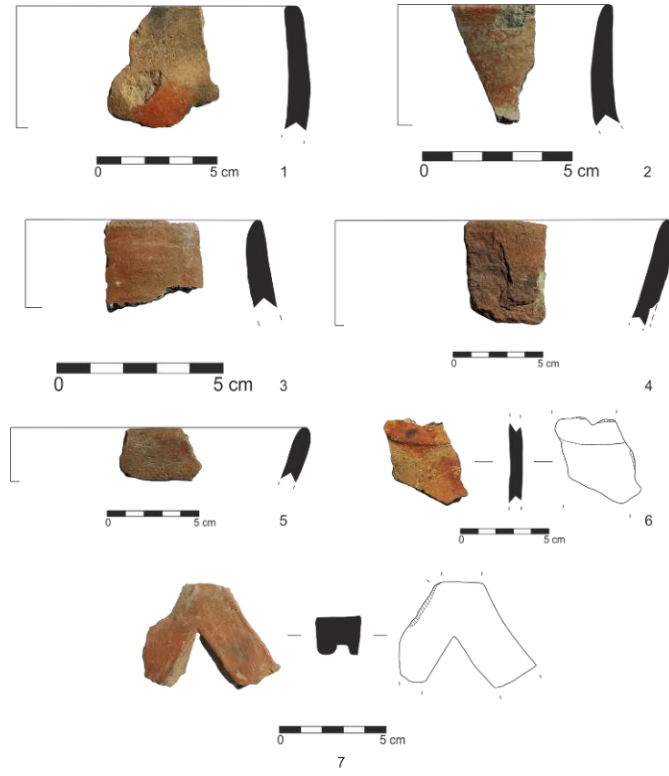
Şek. 11.4. NB.19.04.28: **HM**: 7.5YR 6/4 light brown; **DAM**: 7.5YR 5/2 brown; **K**: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: tabakalı; **B**: kâse; **P**: orta derecede ısı; **Y**: 3.5; **AÇ**: alınmadı; **Ben**: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 29.

Şek. 11.5. NB.19.04.35: **HM**: karbonize; **İAM**: 10YR 6/2 light brownish gray; **K**: az-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç yüzde düzensiz-yoğun perdah; **B**: kâse; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.3; **DÇ**: 3.5; **Ben**: Hacı 2017, 18,5.

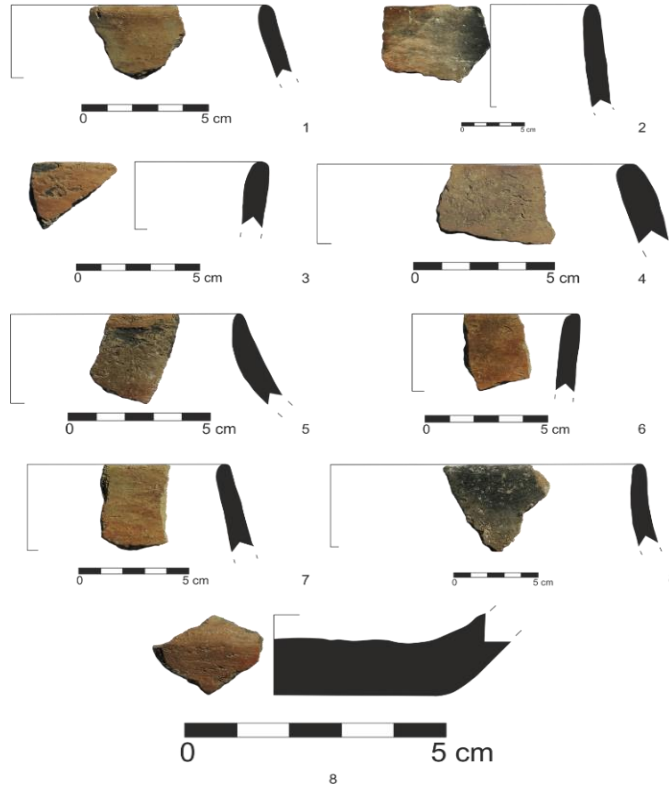
Şek. 11.6. NB.19.04.57: **HM**: karbonize; **DAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: az-ince kum, yoğun-orta bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde korunmuş gövde üzerinde az yoğun perdah; **B**: kâse; **P**: yüksek ısı; **Y**: 2.8; **DÇ**: 3; **Ben**: Özbudak 2016, 202, Fig. 63.

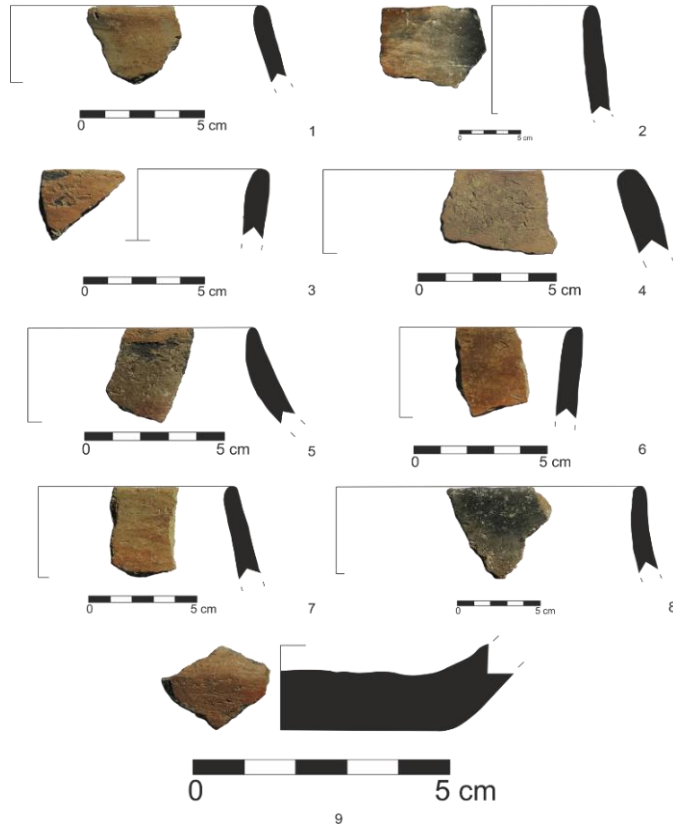
Şek. 4. Pınarbaşı-Bor A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

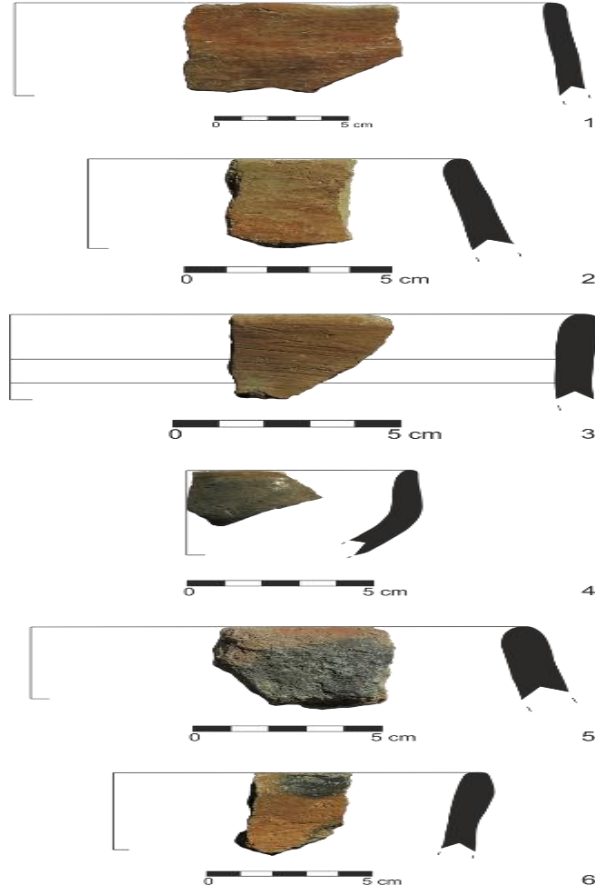
Şek. 5. Pınarbaşı-Bor A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

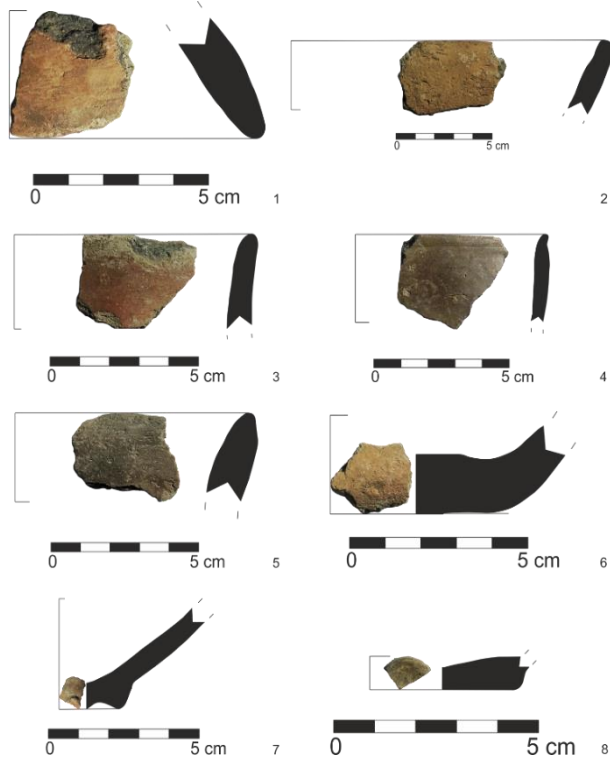
Şek. 6. Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

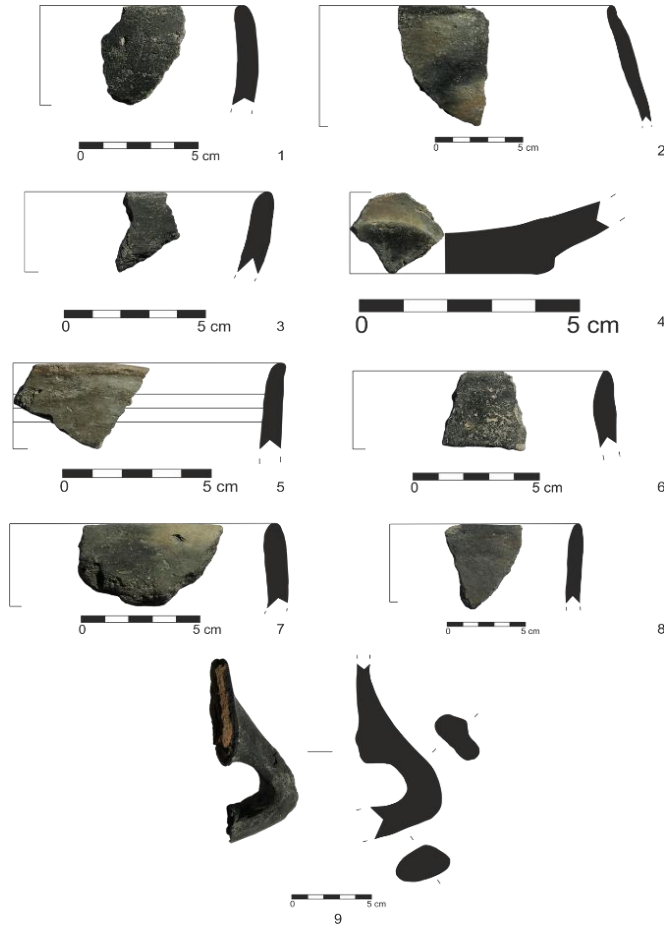
Şek. 7. Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

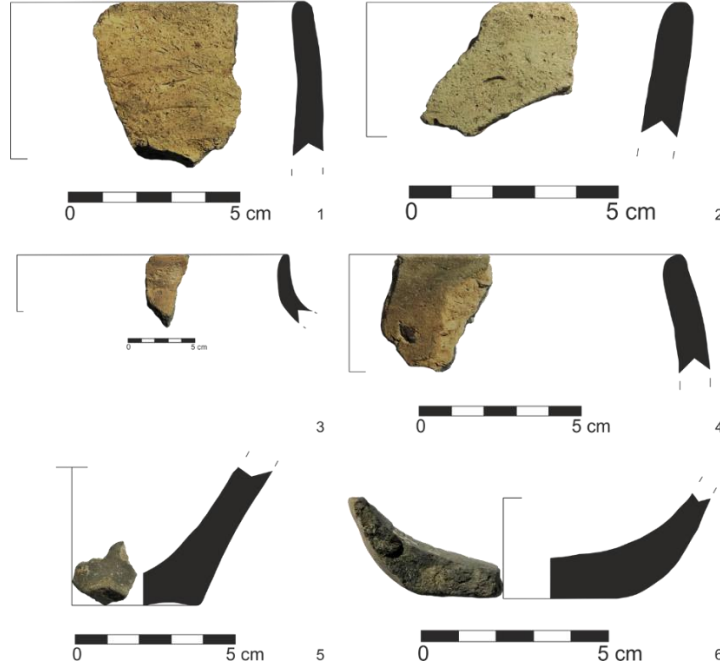
Şek. 8. Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 9. Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 10. Pınarbaşı-Bor B1 Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 11. Pınarbaşı-Bor C Grubu Yalın Mallar

Karşılaştırma ve Tarihlendirme

Yerleşimde tek sezon yürütülen kazılarda bulunan en erken tarihli çanak çömleklerin Kalkolitik ve Tunç Çağı'na ait olduğu bilinmekteydi (Silistreli, 1983, 84), bu çalışmada incelenen Geç Neolitik-Erken Kalkolitik dönemlere ait çanak çömlekler ile höyüğün iskân tarihinin daha erken dönemlere inebileceği de anlaşılmaktadır. Yerleşiminden alınan c14 numunelerinin MÖ 6600-6000 yılları arasına işaret ediyor olması da bu öneriyi desteklemektedir (Clare ve Weninger, 2014: 27).

Pınarbaşı-Bor'da %25'lik oranıyla, toplanan parçaların 1/4'ünü temsil eden perdahlı ve kırmızı astarlı A1 grubu mallar Volkanik Kapadokya Bölgesinin başlıca tarihöncesi yerleşimlerinden Musular, Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'te özellikle kabartma bezemeli ritüel kapları ile dönemin karakteristik geleneğinin benzeridir. Musular'da genelde yüzeyden toplanmış bu çanak çömlekler yerleşimdeki en son iskân evresi olan Çanak Çömleklili Geç Neolitik döneme tarihlenmiştir (Özbaşaran vd., 2007; Özbaşaran, 2000: 129). Bölgedeki bir diğer başlıca Neolitik yerleşim olan Tepecik-Çiftlik'te Erken Kalkolitik döneme tarihlenen bu çanak çömlekler *in-situ* tabakalarda bulunmuş olması ile tarihlendirme için daha isabetlidir. Bu yerleşimin çanak çömlekleri üzerine doktora yapmış bir uzman olan Dr. Özbudak'a göre Erken Kalkolitik döneme tarihlenmiş olan Tepecik-Çiftlik çanak çömleği ile Pınarbaşı-Bor'un A1, A2 ve B1 grubu Tepecik-Çiftlik 3. tabaka ile paraleldir (Özbudak, 2016; Dr. Özbudak ile kişisel görüşme, 2022). C grubunu temsil eden yalın mallar Musular ile de benzerliğine karşın, biçim ve hamur özellikleri Tepecik-Çiftlik ile daha çok benzemektedir. Pınarbaşı-Bor B2 grubu ise Musular, Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'te görülmeyen ve genel özellikleri ile Orta ve Geç Kalkolitik döneme tarihlenebilecek çanak çömleklerdir. Dış yüzde yer yer izleri bulunan yoğun perdahlı ve kırmızı astarlı parçalar Musular geleneği ile benzerdir. Hâkim biçimi çömleklerin oluşturduğu bu çanak çömlekler içerisinde bir örnek (Şek. 5.7) haricinde kabartma bezemeye rastlanmamıştır. Dr. Özbudak'ın çalışması dışında spesifik olarak Volkanik Kapadokya bölgesi erken dönemlerini çalışmış olan bir yayına rastlanmamakta, bu çanak çömleklerden, yerleşimlerin genel olarak anlatıldığı yayınlarda sınırlı sayıda levha ile bahsedilmektedir.

Yüzey araştırması malzemesinden yola çıkılarak yapılan bu tarihlendirme ve karşılaştırma çalışması Pınarbaşı-Bor yerleşiminin Orta Anadolu tarihöncesi arkeolojisi için başlıca bir arkeolojik sorunsal olan, Erken Kalkolitikten Orta Kalkolitiğe geçişteki *hiatusu* da aydınlatılabilecek bir stratigrafiye sahip olduğunu, karakteristik Orta Kalkolitik dönem parçalarının da tanımlanabilmiş olması ile düşündürmektedir (Şek. 10.9). Yerleşimin Geç

Neolitikten İslami Çağlara kadar, söz konusu hiatusun dışında, aralıksız iskân edilmiş olması burada çalışılan çanak çömleklerden anlaşıldığı kadarıyla muhtemeldir.

2. Kıvrımak (Kızılca) Höyük

Niğde-Bor ilçesinde yer alan Kıvrımak (Kızılca) Höyük Niğde Dağlık Alanlar Yüzeysel Araştırmalarının 2020 yılı çalışmalarında tespit edilmiş ve “NB-20.01” kodu ile tanımlanmıştır (Şek. 2). Kıvrımak aynı ovada yer alan Pınarbaşı-Bor Höyüğü ile yakın çevresindeki Tepecik-Çiftlik veya Köşk Höyük gibi yerleşimlerden, höyüklerde aşına olunan kültürel dolgu yükseltisi yerine, ova ile bütünleşik bir yapısının olması ile ayrılmaktadır.

Bor Ovasının kurumuş bir göl tabanı olmasından kaynaklandığı anlaşılan kumullara (Atalay, 2000: 6) gömülmüş höyüğün çıplak gözle ayırt edilmesi zordur. Üzerindeki çanak çömlekler ve sürtme taş aletler sayesinde bir yerleşim yeri olduğu anlaşılabilir (Şek. 12).

Şek. 12. Kıvrımak (Kızılca) Höyük

Kıvrımak Höyük'ten toplanan 24 adet çanak çömlek parçası, hamur ve yüzeysel işlemlerine göre başlıca beş mal grubuna ayrılmaktadır. Bu mal grupları A1: Perdahlı Kırmızı Mallar; A2: Kırmızı Yalın Mallar; B: Koyu Yüzlü Mallar; C: Yalın Mallar ve D: Boya Bezemeli mallar olarak gruplanmıştır. Mal grupları arasında hâkim gelenek A grubudur. A grubunu temsil eden mallar A1 ve A2 olarak iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu grubu temsil eden örneklerin hamur rengi kırmızıdır. A grubu malların tamamı mineral katkılıdır. Birkaç örnekte bitkisel katkıya, mineral katkıya ek olarak rastlanmaktadır. Mineral katkı kum ve taşçiktir. Isı değerleri ve hamur özelliklerine göre yüksek ısıda pişirilmiş sert mallar ve düşük ısıda pişirilmiş gevşek dokulu mallar olarak ayrılmaktadır. A grubunda yaygın görülen biçim çömlektir. Az sayıda kâseye de rastlanmıştır. Kapların 5-14 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır. Bu grubun perdahlı ve perdahsız mallar olarak iki alt grubu vardır (Şek. 13-14).

B grubu mallarını temsil eden örneklerin hamur rengi koyu kahvedir. Çok az örnekle temsil edilen bu grubun ortak özelliği hamur özlerinin karbonize olmuş olmasıdır. Perdah özellikleri her örnekte farklılık göstererek ortak bir özellik göstermemektedir. Kapların 6-10 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır (Şek. 15).

Yaklaşık B grubu kadar örneği bulunan C grubu mallarını temsil eden çanak çömleklerin hâkim hamur rengi devetüyü ağırlıklıdır. Çok az örnekle temsil edilen, 8-10 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip biçimler kâse ve çömleklerden oluşmaktadır. Pişme dereceleri yüksek olan bu grup mineral katkılıdır ve bazı örneklerde mineral katkıya bitki katkı da eşlik eder (Şek. 16).

Kıvrımak'ta D grubunu temsil eden tek bir örnek vardır. Bu örnek bir gövde parçası üzerindeki fırça ile yapılmış boyalı bant bezemesi ile ayrılmıştır (Şek. 17.1).

Kıvrımak (Kızılca) Höyük Çanak Çömlekleri Kataloğu (Şek. 13-17)

Şek. 13: Kıvrımak (Kızılca) Höyük A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 13.1. NB.20.01.04: HM: 2.5 YR 6/6 light red; DAM: 2.5 YR 6/6 light red; İAM: 2.5 YR 6/6 light red; K: az-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, yoğun-ince taşçık, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde dikey-düzensiz-orta yoğun perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 6.9; AÇ: 12; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 13.2. NB.20.01.07: HM: 2.5 YR 6/6 light red; DAM: 10R 6/6 light red; İAM: 10R 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, orta-iri bitki, az-ince taşçık, yoğun-ince kireç; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde dikey-yoğun, iç yüzde sadece ağız üzerinde az-yatay-düzenli perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5; AÇ: 14; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 13.3. NB.20.01.08: HM: 5YR 7/4 pink; DAM: 10R 5/8 red; K: yoğun-ince ve iri kum, orta yoğun-orta taşçık, az-ince kireç; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde dip üzerinde dikey, gövde geçişinde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: orta derecede ısı; Y: 1.6; DÇ: 5; Ben: Özbudak 2016, 185, Fig. 2; Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 13.4. NB.20.01.13: HM: 10R 6/8 light red; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, orta-ince taşçık, az-iri taşçık; Ö: devetüyü (ince); Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 5.4; AÇ: 12; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 13.5. NB.20.01.15: HM: 5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 2.7; AÇ: 5; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 13.6. NB.20.01.17: HM: 2.5YR 6/6 light red; DAM: 2.5YR 6/6 light red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde ağız üzerinde yatay-düzensiz-orta yoğun perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 3.2; AÇ: 7; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 13.7. NB.20.01.22: HM: 5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 10R 5/4 weak red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, yoğun-ince kireç; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 3.8; AÇ: alınmadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28; Özbudak 2016, 185, Fig. 2.

Şek. 13.8. NB.20.01.23: HM: 5YR 5/4 reddish brown; DAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, orta yoğun-orta taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah; B: kâse; P: orta derecede ısı; Y: 4.1; DÇ: 5; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 14: Kıvrımak (Kızılca) Höyük A2 Grubu Kırmızı Yalın Mallar

Şek. 14.1. NB.20.01.05: HM: karbonize; DAM: 2.5YR 6/6 light red; İAM: 5YR 6/4 light reddish brown; K: az-ince kum, az-orta boyutlu taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-yoğun-düzensiz ıslak sıvazlama; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 3.3; AÇ: 10.

Şek. 14.2. NB.20.01.06: HM: 10R 5/6 red; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince bitki, yoğun-ince taşçık, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: astar hamura tutunamayarak dökülmüş ve alacalanma; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 8.3; AÇ: 9.5.

Şek. 14.3. NB.20.01.14: HM: 2.5YR 6/6 light red; DAM: 5YR 8/3 pink; İAM: 5YR 8/3 pink; K: yoğun-ince kum, orta-ince mika; Ö: tabakalı; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 4.7; AÇ: 10; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30; Özbudak 2016, 187, Fig. 11.

Şek. 14.4. NB.20.01.18: HM: 2.5YR 5/6 red; DAM: 7.5YR 6/3 light brown; İAM: 7.5YR 6/3 light brown; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, orta yoğun-orta taşçık; Ö: karbonize; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 3.6; AÇ: 7.

Şek. 14.5. NB.20.01.19: HM: 2.5YR 5/6 red; DAM: 2.5YR 6/3 light reddish brown; İAM: 10R 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, orta yoğun-orta taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: ağız üzerinde az-yatay perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 2.1; AÇ: alınmadı.

Şek. 15: Kıvrımak (Kızılca) Höyük B Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 15.1. NB.20.01.01: HM: 2.5YR 4/3 reddish brown; K: yoğun-iri bitki, orta yoğun-orta mika, orta yoğun-orta; Ö: karbonize; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 5.2; AÇ: 8.

Şek. 15.2. NB.20.01.02: HM: karbonize; DAM: 5YR 6/4 light reddish brown; İAM: 5YR 6/4 light reddish brown; K: yoğun-ince kum, az-orta mika, az-ince taşçık, yoğun-ince kireç; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde yatay-

düzenli-yoğun perdah, iç yüzde sadece ağız ve altında düzensiz-az perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 5.5; **AÇ:** 10; **Ben:** Özbudak 2016, 190, Fig. 20.

Şek. 15.3. NB.20.01.09: **HM:** 10R 5/3 weak red; **DAM:** 7.5YR 6/4 light brown; **İAM:** 7.5YR 4/1 dark gray; **K:** yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-ince taşçık, az-ince kireçtaşı; **Ö:** karbonize; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.5; **AÇ:** 6; **Ben:** Özbudak 2016, 194, Fig. 32.

Şek. 16: Kıvrımak (Kızılca) Höyük C Grubu Yalın Mallar

Şek. 16.1. NB.20.01.03: **HM:** 2.5YR 7/4 light reddish brown; **İAM:** 2.5YR 7/4 light reddish brown; **K:** az-ince kum, az-iri bitki, az-orta mika, az-ince taşçık, yoğun-ince kireç; **Ö:** karbonize; **Yİ:** dış yüzde yatay-yoğun ıslak sıvazlama; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 6.2; **AÇ:** 10; **Ben:** Özbudak 2016, 185, Fig. 3; 186, Fig. 5; 193, Fig. 31.

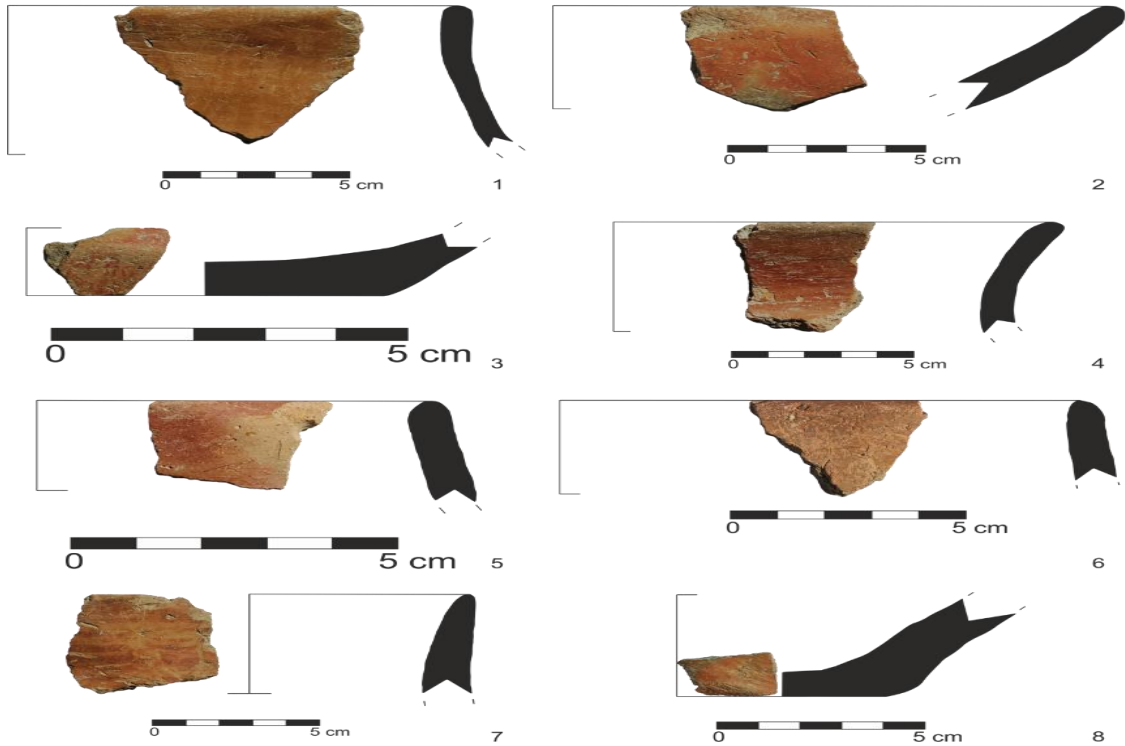
Şek. 16.2. NB.20.01.11: **HM:** 10YR 7/3 very pale brown; **DAM:** 5YR 7/3 pink; **İAM:** 5YR 5/2 reddish gray; **K:** yoğun-ince kum, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö:** tabakalı; **B:** kâse; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.9; **DÇ:** 5; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 29.

Şek. 16.3. NB.20.01.12: **HM:** 5YR 7/6 reddish yellow; **DAM:** 5YR 6/4 light reddish brown; **İAM:** 5YR 7/4 pink; **K:** yoğun-ince kum, az-iri mika, az-ince taşçık, yoğun-ince kireç; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç yüzde yatay-az perdah; **B:** çömlek; **P:** yüksek ısı; **Y:** 4.8; **AÇ:** 10; **Ben:** Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30; Özbudak 2016, 187, Fig. 11.

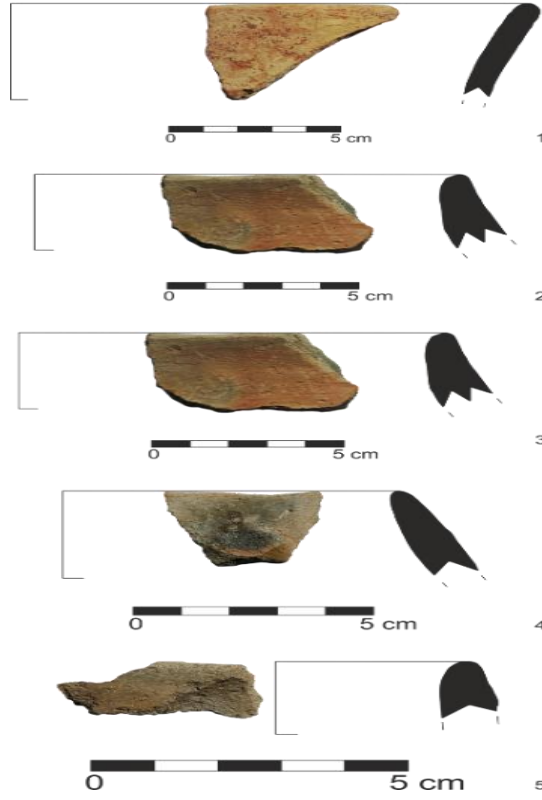
Şek. 16.4. NB.20.01.16: **HM:** 7.5YR 7/1 light gray; **DAM:** 2.5Y 8/2 pale yellow; **İAM:** 7.5YR 8/2 pinkish white; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince taşçık; **Ö:** özsüz; **B:** çömlek; **P:** orta derecede ısı; **Y:** 3; **AÇ:** 8.

Şek. 17: Kıvrımak (Kızılca) Höyük D Grubu Boya Bezemeli Mallar

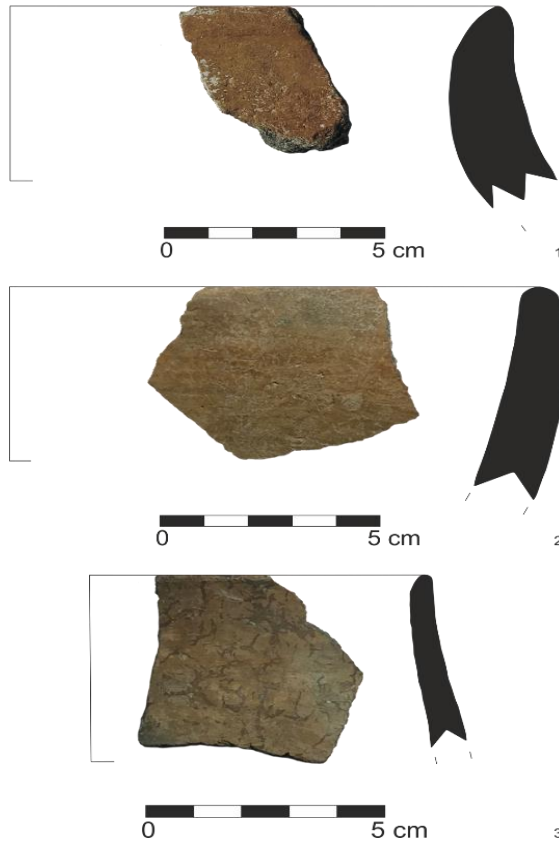
Şek.17.1. NB.20.01.24: **HM:** 7.5YR 6/4 light brown; **DAM:** 2.5YR 6/6 light red; **İAM:** 10R 5/6 red; **BM:** 10R 4/4 weak red; **K:** yoğun-ince kum, az-iri bitki, yoğun-ince mika, az-orta taşçık; **Ö:** özsüz; **Yİ:** iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B:** gövde parçası; **P:** yüksek ısı; **Ben:** Caneva 2007, 205, fig.27; Özbudak 2016, 209, fig.136.

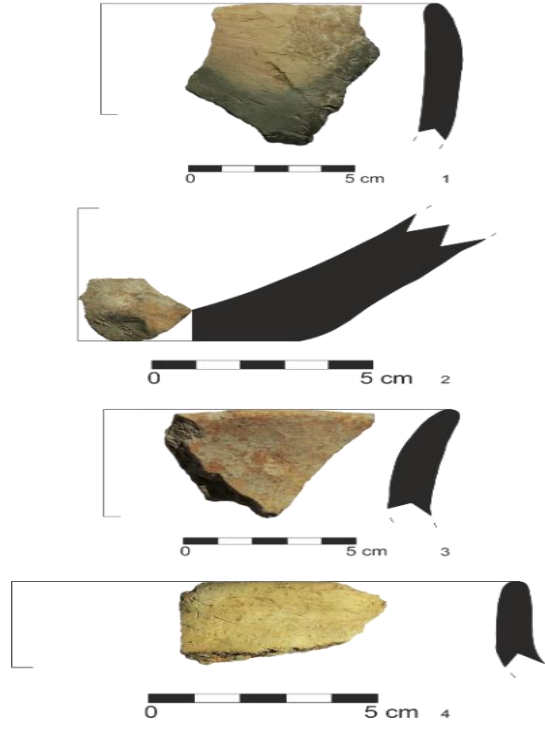
Şek. 13. Kıvrımak (Kızılca) Höyük A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

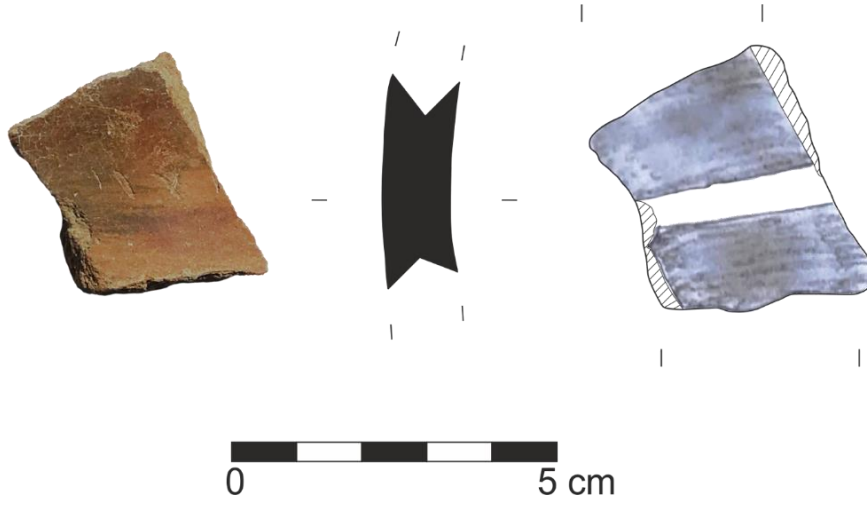
Şek. 14. Kıvrımak (Kızılca) Höyük A2 Grubu Kırmızı Yalın Mallar

Şek. 15. Kıvrımak (Kızılca) Höyük B Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 16. Kivrırmak (Kızılca) Höyük C Grubu Yalın Mallar

Şek. 17. Kivrırmak (Kızılca) Höyük D Grubu Boya Bezemeli Mallar

Karşılaştırma ve Tarihlendirme

%61'lik oranıyla A grubu bu yerleşimdeki hâkim gruptur. Özellikle %39'luk oranı ile perdahlı ve kırmızı astarlı A1 grubunun tüm çanak çömleklerin 1/3'ünü oluşturması ve Musular Geç Neolitik (Özbaşaran, 1999: 129) ve Tepecik (Özbudak: 2016) Erken Kalkolitik çanak çömlekleri ile benzerlik göstermesi bu yerleşimin stratigrafisinde Geç Neolitik-Erken Kalkolitik dönemlerin varlığına işaret etmektedir. Ayrıca B grubu da Tepecik-Çiftlik ile benzer parçalara sahiptir. Buna karşın Pınarbaşı-Bor'da rastlanan ve Orta-Geç Kalkolitik dönemlerin karakteristik çanak çömlekleri olan parçalara Kivrırmak'ta hiç rastlanmamış olması bu yerleşimin tek evreli bir geçmişinin olabileceğini düşündürmektedir.

Kivrırmak'ta hem A hem de B grubundan Tepecik-Çiftlik ile benzer parçaların bulunuyor olması, *in-situ* tabakalara sahip Tepecik-Çiftlik referansı ile Erken Kalkolitik dönemde iskân edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kivrırmak Höyük'te (Şek. 17.1) Pınarbaşı Bor'da olmayan D grubu boya bezemeli geleneğine de rastlanmaktadır. Bu boyalı parçalara Volkanik Kapadokya Bölgesinde Musular, Tepecik-Çiftlik ve Köşk

Höyük'te rastlanmamasına karşın, Kilikya'da yer alan Yumuktepe'nin Geç Neolitik tabakalarında rastlanıyor olması, Bor Ovasının Toros dağ sırası ile ayrıldığı Kilikya kültür bölgesi ile ilişkisinin olduğuna işaret edebilir. C grubunu temsil eden yalın mallar da biçim ve hamur özellikleri ile Tepecik-Çiftliğe benzemektedir. Bu yorumu Tepecik-Çiftlik Geç Neolitik çanak çömleklerinin Yumuktepe ve Gözlükule ile paralel olduğunu söyleyen Dr. M. Godon'un çalışması da desteklemektedir (Godon, 2005: 97). Yüzey araştırması malzemesinden yola çıkılarak yapılan bu tarihleme ve karşılaştırma çalışması, tüm parçaların benzerleri bulunamamış olsa da, bulunabilenlerden yola çıkılarak yapılan tarihleme ile Kıvrırmak Höyüğü'nün tek evreli bir tarihöncesi yerleşimi olduğu ve Orta Anadolu tarihöncesi arkeolojisinin belirgin özelliklerinden biri olan Geç Neolitik-Erken Kalkolitik dönemleri arasında çanak çömlek özelliklerinde belirgin farklılıklar olmadığı düşüncesini doğrulayan bulgulara sahip olduğu söylenebilir. Kıvrırmak Höyüğü'nün Musular'ın Geç Neolitik dönem parçaları ile Tepecik-Çiftliğin Erken Kalkolitik dönem çanak çömleklerine benzer parçaları bir arada barındırdığı, bunun yanı sıra Kilikya boyalı örneği ile bu dönemlerde iskân edildiği ve bir hiatusunun olmadığı söylenebilir.

3. Çıplak Tepe

Niğde Dağlık Alanlar Yüzey Araştırmasının 2020 sezonunda tespit edildikten sonra "NB-20.02" kodu verilen Çıplak Tepe Bor Ovasında yer almaktadır. Aynı jeolojik nedenlerle Kıvrırmak gibi buranın da bir yerleşim olduğunun anlaşılması zordur. Üzerindeki çanak çömlekler ve sürtme taş aletler sayesinde bir yerleşim olduğu anlaşılmıştır (Şek. 18).

Şek. 18. Çıplak Tepe (Foto: A. Hacıoğlu)

Çıplak Tepe çanak çömlek geleneği az ve yoğun mikalı olmak üzere başlıca iki kil kaynağından üretilmiştir. Kıvrırmak Höyüğü'nde olduğu gibi Çıplak Tepe'de de büyük boyutlu pişirim kabı ya da pithos gibi depolama kaplarına rastlanmamıştır. Tüm çanak çömlekler bu iki kil kaynağı ile üretilmiş başlıca dört mal grubuna ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra bezemeli parçaların oluşturduğu D grubuyla da bezeme çeşitliliği için en zengin geleneği bu yerleşim temsil etmektedir. A1: Perdahlı Kırmızı Mallar; A2: Kırmızı Yalın Mallar; B: Koyu Yüzlü Mallar; C: Yalın Mallar; D: Bezemeli Malların bulunduğu Çıplak Tepe'de D grubu da D1-Boya Bezemeli, D2-Kazıma Bezemeli, D3-Diğer Bezemeli mallar olarak ayrılmıştır.

A grubunu temsil eden kırmızı hamurlu malların katkısı hem mineral hem bitkisel kökenlidir. Mineral katkı kum ve taşçiktir. A grubu çanak çömlekleri ısı değerleri ve hamur özelliklerine göre yüksek ısıda pişirilmiş sert dokulu mallar ve orta ısıda pişirilmiş yumuşak dokulu mallar olarak ayrılmaktadır. Ancak yüksek ısıda pişirilmiş sert dokulu mallar çok sayıda, orta ısıda pişirilmiş yumuşak dokulu mallar daha az sayıdadır. A grubu mallarının 3/2'sini çömlekler 3/1'ini de kâseler temsil etmektedir. Kapların 4-19 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır. Tek parça dip örneği (NB.20.02.35) dışında bütün parçalar kapların ağız kısmına aittir. A grubunun perdahlı (A1) ve perdahsız/yalın (A2) mallar olarak iki alt grubu vardır. İki alt grubuyla birlikte A grubunun Çıplak Tepe'nin hâkim malları oldukları anlaşılmaktadır. Çıplak Tepe geleneğinde A1 grubu Perdahlı Kırmızı Mallar ve B grubu Koyu Yüzlü Mallar olarak perdahlı iki mal grubu vardır. En kaliteli ve düzenli perdaha sahip grubu A1 temsil eder. A2 Kırmızı Yalın Malların ortak özelliği dış yüzde yoğun ıslak sıvazlama uygulamasına sahip olmasıdır. Perdahsız olmalarına karşın, A1 grubu gibi yine bir

yüzey işlemi gösteriyor olmaları, genel olarak Kırmızı Malların (A grubu) estetik bir kaygıyla üretildiklerini düşündürmektedir (Şek. 19-21).

B grubunu temsil eden koyu yüzlü malların hamur rengi kahverengi ağırlıklıdır. Birkaç örnekte siyah hamura da rastlanmaktadır. Hamurun özleri her örnekte farklılık göstererek ortak bir bilgi vermemektedir. Buna karşın hemen bütün parçalarda düzenli ve yoğun perdaha rastlanmaktadır. Bu özelliğe Çıplak Tepe geleneğinde A1 grubunda da rastlanmaktadır. B grubunu temsil eden kaplar çömlek ve kâse biçimlerindedir. Hâkim katkı türü mineraldir. Kum ve taşçık ağırlıklı mineral katkının yanı sıra bitki katkı da yoğun olarak kullanılmıştır. Buna karşın mineral katkı hiç kullanılmadan üretilmiş, doğrudan bitki katkılı gelenekte kaplara rastlanmamaktadır. Parçaların hepsi kapların ağız kısmına aittir. B grubu çanak çömlekleri yüksek ısıda pişmiş, sert dokulu mallardır. Kapların 6-18 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır (Şek. 22).

C grubunu temsil eden yalın malların rengi devetüyü ağırlıklıdır ve Çıplak Tepe geleneği içerisindeki en az sayıdaki gruptur. Biçimler çömlek ağırlıklıdır. Çok az sayıda kâse vardır. Parçaların hepsi kapların ağız kısmına aittir. Hâkim olan katkı türü mineraldir. Kum ve taşçık ağırlıklı mineral katkının yanı sıra bitki katkı da yoğun olarak kullanılmıştır. Kapların 5-16 cm arasında değişen ağız çaplarına sahip küçük boyutlu servis kapları oldukları anlaşılmaktadır. Kaplar genelde yüksek ısıda pişirilmiş olmasına karşın, düşük ısıda pişmiş, yumuşak dokulu örnekler de vardır. Karbonize ve özsüz hamurlu kaplar yarı yarıyadır. Perdah ve diğer yüzey uygulamaları da örnekler arasında yarı yarıya oran göstermektedir (Şek. 23).

Bezemeli parçaların temsil edildiği D grubu içerisindeki D1 boya bezemeli çanak çömleklerinde kabın gövde parçası üzerinde muhtemelen fırça ya da tekstil parçası ile kaba sürülmüş boya bant bezemeler yer almaktadır (Şek. 24). Hâkim olan boya rengi kırmızıdır. Bir ya da iki paralel bant görülmektedir. D2 grubunun bezemeleri kabın ağız kenarından gövdesine doğru yatay paralel yivler ve iç içe geçmiş üçgen gibi farklı motiflerdedir. Bezemeler genellikle çömlek biçimli kaplarda ve gövde parçaları üzerindedir. Diğer özellikler geleneğin geneli ile benzerdir (Şek. 25). D3 grubunda ise astar bezeme ve kabartma bezeme olarak geleneğin içerisindeki en az sayıdaki örnek olarak karşımıza çıkan bezemeli parçalar toplanmıştır (Şek. 26). Bunlardan kabartmalı parçanın benzerlerine (Şek. 26.1) bölgede Neolitik Çağ kaplarında rastlandığı bilinmektedir (Özcan ve Özkan; 2003: 447).

Çıplak Tepe Çanak Çömlekleri Kataloğu (Şek. 19-26)

Şek. 19. Çıplak Tepe A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 19.1. NB.20.02.06: HM: karbonize; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, orta yoğun-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-az perdah, iç yüzde sadece boyun üzerinde yatay-düzenli-az perdah; B: çömlek; P: çok yüksek derecede ısı; Y: 6.1; AÇ: 14.

Şek. 19.2. NB.20.02.08: HM: 5YR 5/6 yellowish red; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: çok yüksek derecede ısı; Y: 3.8; AÇ: 12.

Şek. 19.3. NB.20.02.11: HM: 10R 5/6 red; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve dış yüzde alacalanma-az ıslak sıvazlama; B: çömlek; P: çok yüksek derecede ısı; Y: 5.5; AÇ: 12.

Şek. 19.4. NB.20.02.13: HM: 10R 6/6 light red; DAM: 10R 5/3 weak red; İAM: 5YR 7/3 pink; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzensiz-orta yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 6.1; AÇ: 15; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.5. NB.20.02.14: HM: 5YR 5/8 yellowish red; DAM: 10R 4/6 red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, yoğun-ince mika, az-ince taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: dış yüzde sadece ağız üzerinde yatay-düzenli-az yoğun perdah; B: çömlek; P: çok yüksek derecede ısı; Y: 4; AÇ: alınamadı.

Şek. 19.6. NB.20.02.15: HM: 2.5YR 6/6 light red; DAM: 10YR 7/3 very pale brown; İAM: 10R 4/8 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-az perdah, iç yüzde orta-yatay-düzenli perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5.5; AÇ: 18; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.7. NB.20.02.16: HM: 2.5YR 6/8 light red; DAM: 2.5YR 6/6 light red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 6.7; AÇ: 14; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.8. NB.20.02.17: HM: 2.5YR 6/8 light red; DAM: 2.5YR 5/6 red; İAM: 2.5YR 5/6 red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, yoğun-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-az perdah ve iç yüzde ıslak sıvazlama; B: kâse; P: orta derecede ısı; Y: 3; AÇ: 8; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.9. NB.20.02.20: HM: 5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 2.5YR 5/6 red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık, az-ince kireç; Ö: devetüyü; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-az perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 3.8; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.10. NB.20.02.23: HM: 7.5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 10R 4/8 red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzensiz-az perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 3.9; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 19.11. NB.20.02.42: HM: karbonize; DAM: 10R 5/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah ve alacalanma; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5.2; AÇ: 14; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 27; Özbudak 2016, 185, Fig. 2.

Şek. 20. Çıplak Tepe A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 20.1. NB.20.02.35: HM: karbonize; DAM: 10R 5/8 red; K: yoğun-iri kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-orta taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde dikey-düzenli-orta yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 3.4; DÇ: 5.

Şek. 20.2. NB.20.02.36: HM: 5YR 5/6 yellowish red; DAM: 2.5YR 5/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 4.9; AÇ: 19.

Şek. 20.3. NB.20.02.37: HM: 10R 5/8 red; DAM: 7.5YR 7/4 pink; İAM: 7.5YR 7/3 pink; K: yoğun-ince kum, az-orta bitki, az-ince mika, orta yoğun-ince taşçık; Ö: devetüyü; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 8.6; AÇ: 9.

Şek. 20.4. NB.20.02.38: HM: 7.5YR 6/4 light brown; DAM: 10R 6/6 light red; İAM: 10R 5/8 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-ince taşçık, az-ince kireç; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 4.9.

Şek. 20.5. NB.20.02.40: HM: 5YR 5/6 yellowish red; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-iri mika, az-ince taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzensiz-orta yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 4.6; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 27.

Şek. 20.6. NB.20.02.45: HM: 2.5YR 6/6 light red; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 10R 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık, az-ince kireçtaşı; Ö: özsüz; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; B: çömlek; P: yüksek ısı; Y: 3.6; AÇ: 5; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28; Özbudak 2016, 185, Fig. 2.

Şek. 20.7. NB.20.02.50: HM: 2.5YR 6/6 light red; DAM: 10R 5/4 weak red; İAM: 10R 6/8 light red; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-az perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 3.7; AÇ: alınamadı; Ben: Özbudak 2016, 187, Fig. 11.

Şek. 20.8. NB.20.02.54: HM: 7.5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 10R 5/6 red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzensiz-az perdah ve dış yüzde alacalanma; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 3.6; AÇ: alınamadı.

Şek. 20.9. NB.20.02.33: HM: 2.5YR 6/8 light red; DAM: 2.5YR 6/6 light red; İAM: 10R 5/8 red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-orta taşçık, yoğun-ince kireç; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun

perdah ve dış yüzde alacalanma, iç-dış yüzde ıslak sıvazlama, iç yüzde perdah sadece boyun altına kadar; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 6.4; **AÇ**: 4.

Şek. 21. Çıplak Tepe A2 Grubu Kırmızı Yalın Mallar

Şek. 21.1. NB.20.02.02: **HM**: 10R 6/6 light red; **DAM**: 10R 6/8 light red; **İAM**: 10R 6/8 light red; **K**: yoğun-ince kum, az-orta mika, az-orta taşçık; **Ö**: karbonize; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 5.2; **AÇ**: 10.

Şek. 21.2. NB.20.02.03: **HM**: 10R 6/8 light red; **DAM**: 10R 6/8 light red; **İAM**: 5YR 6/6 reddish yellow; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-orta taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç-dış yüzde yoğun alacalanma; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 6; **AÇ**: 9.

Şek. 21.3. NB.20.02.07: **HM**: 5YR 6/6 reddish yellow; **DAM**: 2.5YR 5/6 red; **İAM**: 2.5YR 5/6 red; **K**: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç-dış yüzde: yoğun-yatay ıslak sıvazlama ve yoğun alacalanma; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 3.8; **AÇ**: 8; **Ben**: Özbudak 2016, 190, Fig. 18-19.

Şek. 21.4. NB.20.02.43: **HM**: karbonize; **DAM**: 5YR 6/6 reddish yellow; **İAM**: 2.5YR 6/8 light red; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç-dış yüzde ıslak sıvazlama; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.6; **AÇ**: 12.

Şek. 21.5. NB.20.02.48: **HM**: 10R 6/8 light red; **DAM**: 2.5YR 6/8 light red; **İAM**: 5YR 5/6 yellowish red; **K**: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-iri mika, az-iri taşçık, yoğun-ince kireç; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: dış yüzde alacalanma, iç yüzde ıslak sıvazlama; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 6.5; **AÇ**: alınmadı.

Şek. 21.6. NB.20.02.64: **HM**: 10R 5/8 red; **DAM**: 10R 5/6 red; **İAM**: 2.5YR 6/6 light red; **K**: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık, az-iri kireç; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç-dış yüzde yoğun ıslak sıvazlama ve dış yüzde alacalanma; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 6; **AÇ**: alınmadı.

Şek. 22. Çıplak Tepe B Grubu Koyu Yüzlü Mallar

Şek. 22.1. NB.20.02.04: **HM**: 2.5YR 4/4 reddish brown; **DAM**: 2.5YR 4/3 reddish brown; **İAM**: 2.5YR 4/4 reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-orta taşçık; **Ö**: özsüz; **Yİ**: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 4; **AÇ**: 12; **Ben**: Özbudak 2016, 207, Fig. 119.a-b.

Şek. 22.2. NB.20.02.09: **HM**: karbonize; **DAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **İAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç-dış yüzde yoğun-yatay-ıslak sıvazlama ve alacalanma; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 4.5; **AÇ**: alınmadı; **Ben**: Özbudak 2016, 190, Fig. 18-19.

Şek. 22.3. NB.20.02.39: **HM**: karbonize; **DAM**: 2.5YR 5/4 reddish brown; **İAM**: 7.5YR 7/3 pink; **K**: yoğun-ince kum, az-ince mika; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah ve ıslak sıvazlama, dış yüzde alacalanma; **B**: kâse; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4; **AÇ**: 6; **Ben**: Özbudak 2016, 193, Fig. 31.

Şek. 22.4. NB.20.02.34: **HM**: 5YR 5/6 yellowish red; **DAM**: 5YR 6/4 light reddish brown; **İAM**: 5YR 6/4 light reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç-dış yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah; **B**: kâse; **P**: orta derecede ısı; **Y**: 6.3; **AÇ**: 16; **Ben**: Özbudak 2016, 185, Fig. 2; Özbudak 2016, 194, Fig. 33.

Şek. 22.5. NB.20.02.44: **HM**: 7.5YR 5/4 brown; **DAM**: 10R 5/4 weak red; **İAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: yüksek ısı; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 5; **AÇ**: 8; **Ben**: Özbudak 2016, 185, Fig. 3.

Şek. 22.6. NB.20.02.46: **HM**: karbonize; **DAM**: 5YR 4/4 reddish brown; **İAM**: 5YR 4/4 reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-iri taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç-dış yüzde yoğun-yatay-düzenli perdah ve ıslak sıvazlama; **B**: kâse; **P**: orta derecede ısı; **Y**: 6.9; **AÇ**: 7.

Şek. 22.7. NB.20.02.47: **HM**: 5YR 5/6 yellowish red; **DAM**: 2.5YR 4/6 red; **İAM**: 5YR 5/4 reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-orta bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: devetüyü; **Yİ**: iç-dış yüzde az yoğun-yatay-

düzensiz perdah ve iç yüzde ıslak sıvazlama; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.7; **AÇ**: alınamadı; **Ben**: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

Şek. 22.8. NB.20.02.49: **HM**: karbonize; **DAM**: 2.5YR 5/4 reddish brown; **İAM**: 2.5YR 5/4 reddish brown; **K**: az-ince kum, az-orta bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah, iç yüzde yatay-düzenli-orta yoğun perdah; **B**: kâse; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.3; **AÇ**: alınamadı.

Şek. 22.9. NB.20.02.32: **HM**: 7.5YR 4/4 brown; **DAM**: 2.5YR 6/4 light reddish brown; **İAM**: 2.5YR 6/6 light red; **K**: yoğun-ince kum, az-orta/ince mika, az-orta taşçık, az-ince kireç; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzensiz-az yoğun perdah; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 3.8; **AÇ**: 18.

Şek. 23.2. NB.20.02.10: **HM**: karbonize; **DAM**: 10YR 6/2 light brownish gray; **İAM**: 10YR 6/2 light brownish gray; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **B**: çömlek; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Y**: 2.8; **AÇ**: 5.

Şek. 23.3. NB.20.02.12: **HM**: 7.5YR 6/4 light brown; **DAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **İAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzensiz-az perdah, iç yüzde ıslak sıvazlama; **B**: kâse; **P**: orta derecede ısı; **Y**: 5.6; **AÇ**: 10.

Şek. 23.4. NB.20.02.18: **HM**: 7.5YR 5/4 brown; **DAM**: 10YR 6/3 pale brown; **İAM**: 10YR 6/3 pale brown; **K**: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç ve dış astar hamura tutunamayarak dökülmüştür; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 5.1; **AÇ**: 16.

Şek. 23.5. NB.20.02.19: **HM**: 7.5YR 5/6 strong brown; **DAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **İAM**: 5YR 5/4 reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-orta bitki, az-ince mika, az-iri taşçık, orta boy-ince kireç; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzensiz-az perdah, iç yüzde sadece boyun altında perdah, iç-dış yüzde ıslak sıvazlama; **B**: çömlek; **P**: orta derecede ısı; **Y**: 7.2; **AÇ**: 13; **Ben**: Özbaşaran vd. 2007, 287, Fig. 30.

Şek. 23.6. NB.20.02.22: **HM**: 2.5YR 5/4 reddish brown; **DAM**: 2.5YR 6/6 light red; **İAM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: yoğun-ince kum, az-orta bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: iç-dış yüzde yoğun alacalanma; **B**: çömlek; **P**: düşük derecede ısı; **Y**: 4.5; **AÇ**: 8.

Şek. 23.7. NB.20.02.41: **HM**: karbonize; **DAM**: 10YR 7/4 very pale brown; **İAM**: 10YR 6/3 pale brown; **K**: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-ince/iri taşçık, az-ince kireçtaşı; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzenli-az yoğun perdah; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 5.4; **AÇ**: alınamadı; **Ben**: Özbudak 2016, 185, Fig. 3.

Şek. 23.8. NB.20.02.52: **HM**: 10YR 7/4 very pale brown; **DAM**: 10YR 7/4 very pale brown;

İAM: 10YR 7/4 very pale brown; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-ince taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde ıslak sıvazlama; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 4.2; **AÇ**: alınamadı; **Ben**: Özbudak 2016, 185, Fig. 3, 186, Fig. 5.

Şek. 23.9. NB.20.02.63: **HM**: karbonize; **DAM**: 10YR 6/2 light brownish gray; **İAM**: 7.5YR 7/3 pink; **K**: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: iç-dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B**: kâse; **P**: yüksek ısı; **Y**: 3.4; **AÇ**: 16; **Ben**: Özbudak 2016, 189, Fig. 17.

Şek. 23.10. NB.20.02.66: **HM**: 7.5YR 6/4 light brown; **HM**: 7.5YR 6/4 light brown; **K**: yoğun-orta kum, az-iri bitki, yoğun-ince bitki, az-iri taşçık; **Ö**: karbonize; **Yİ**: dış yüzde alacalanma; **B**: çömlek; **P**: yüksek ısı; **Y**: 5.1; **AÇ**: alınamadı.

Şek. 24. Çıplak Tepe D1 Grubu Boya Bezemeli Mallar

Şek. 24.1. NB.20.02.05: **HM**: 7.5YR 7/4 pink; **DAM**: 7.5YR 7/3 pink; **İAM**: 5YR 6/3 light reddish brown; **BM**: 2.5YR 5/4 reddish brown; **K**: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: özsüz; **Yİ**: dış yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah; **B**: gövde parçası; **P**: çok yüksek derecede ısı; **Ben**: Caneva 2007, 205, Fig. 27.

Şek. 24.2. NB.20.02.24: **HM**: 2.5YR 6/8 light red; **DAM**: 7.5YR 7/3 pink; **BM**: 10R 4/6 red; **K**: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; **Ö**: tabakalı; **Yİ**: dış yüzde yatay-düzenli-yoğun perdah; **B**: gövde parçası; **P**: yüksek ısı; **Ben**: Caneva 2007, 205, Fig. 27.

Şek. 24.3. NB.20.02.25: HM: 2.5YR 6/8 light red; DAM: 7.5YR 7/3 pink; BM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: dış yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah; B: gövde parçası; P: yüksek ısı; Ben: Caneva 2007, 205, Fig. 27.

Şek. 24.4. NB.20.02.26: HM: 5YR 6/6 reddish yellow; DAM: 5YR 5/4 reddish brown; BM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah, iç yüzde ıslak sıvazlama; B: gövde parçası; P: yüksek ısı; Ben: Caneva 2007, 205, Fig. 27.

Şek. 24.5. NB.20.02.69: HM: 7.5YR 6/4 light brown; DAM: 2.5YR 6/6 light red; BM: 10R 4/6 red; K: yoğun-ince kum, az-iri kum, az-ince mika, az-iri kireç; Ö: özsüz; Yİ: dış yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah; B: gövde parçası; P: yüksek ısı; Ben: Caneva 2007, 205, Fig. 27.

Şek. 25. Çıplak Tepe D2 Grubu Kazıma Bezemeli Mallar

Şek. 25.1. NB.20.02.27: HM: 7.5YR 6/4 light brown; DAM: 10R 4/4 weak red; İAM: 10R 4/4 weak red; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: tabakalı; Yİ: iç-dış yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 4.3; AÇ: 7; Ben: Özbudak 2016, 206, Fig. 107.

Şek. 25.2. NB.20.02.28: HM: karbonize; DAM: 2.5YR 7/2 pale red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde düzenli-yatay-az perdah, iç yüzde yoğun-düzenli-yatay perdah; B: çömlek; P: orta derecede ısı; Y: 4.2; AÇ: 10; Ben: Özbudak 2016, 206, Fig. 107.

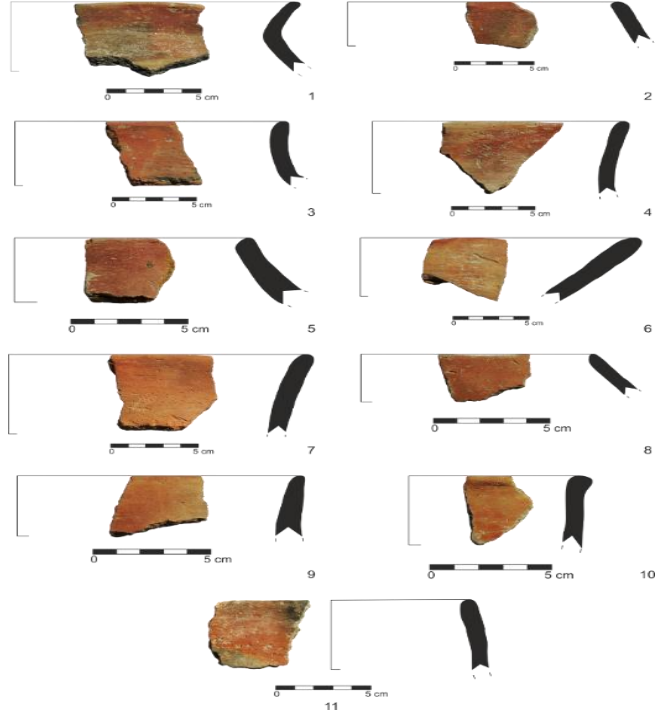
Şek. 25.3. NB.20.02.29+30: HM: karbonize; DAM: 10R 5/4 weak red; K: yoğun-ince kum, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: dış yüzde düzenli-yatay-yoğun perdah; B: gövde parçası; P: yüksek ısı.

Şek. 25.4. NB.20.02.31: HM: karbonize; DAM: 2.5Y 8/2 pale yellow; İAM: 10YR 8/2 very pale brown; K: yoğun-ince kum, az-ince bitki, az-ince mika, az-orta yoğun taşçık, yoğun-ince kireç; Ö: karbonize; Yİ: iç yüzde astar hamura dokunamayarak dökülmüş; B: gövde parçası; P: yüksek ısı; Ben: Özbudak 2016, 206, Fig. 114; Franz 2007, 130, Fig. 89-91; Demirtaş 2017, 40, şekil.2.6/5.

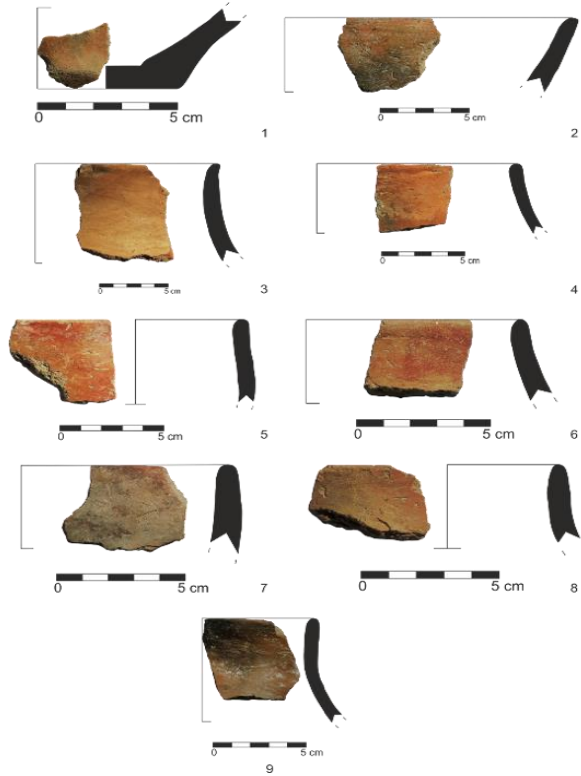
Şek. 26. Çıplak Tepe D3 Grubu Diğer Bezemeli Mallar

Şek. 26.1. NB.20.02.56: HM: 7.5YR 6/4 light brown; DAM: 2.5YR 2.5/1 reddish black; K: yoğun-ince kum, az-iri bitki, az-ince mika, az-ince taşçık, az-ince kireç; Ö: tabakalı; Yİ: dış yüzde düzenli-yatay-yoğun perdah; B: gövde parçası; P: yüksek ısı.

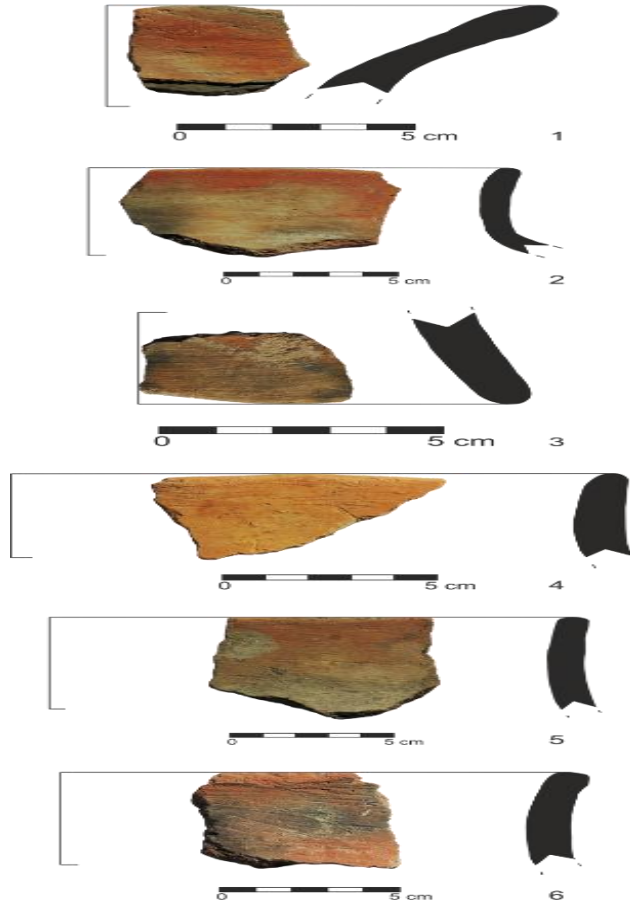
Şek. 26.2. NB.20.02.57: HM: karbonize; DAM: 2.5YR 6/6 light red; İAM: 2.5YR 6/6 light red; BM: 10R 4/8 red; K: yoğun-ince kum, yoğun-ince bitki, az-ince mika, az-iri taşçık; Ö: karbonize; Yİ: iç-dış yüzde düzenli-yatay-yoğun perdah; B: kâse; P: yüksek ısı; Y: 5.1; AÇ: alınamadı; Ben: Özbaşaran vd. 2007, 286, Fig. 28.

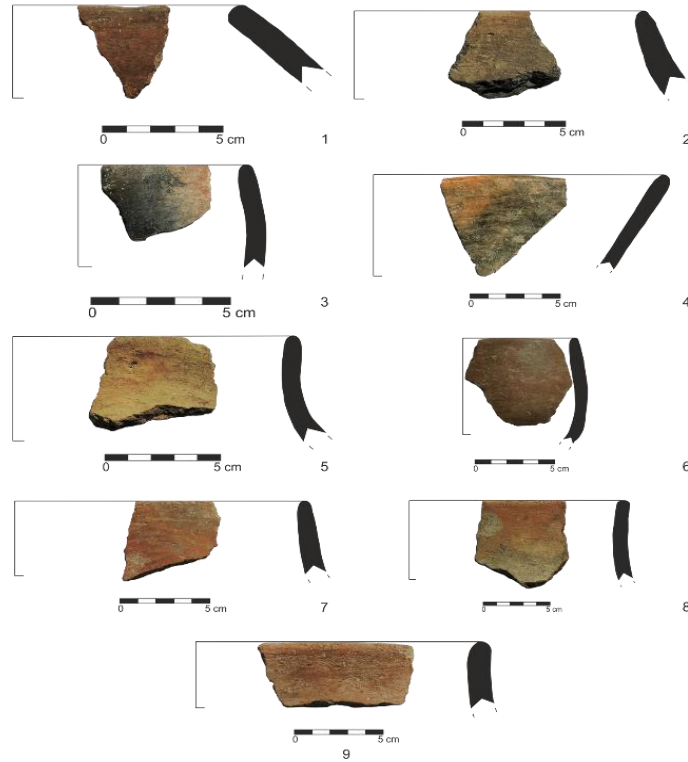
Şek. 19. Çıplak Tepe A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

Şek. 20. Çıplak Tepe A1 Grubu Perdahlı Kırmızı Mallar

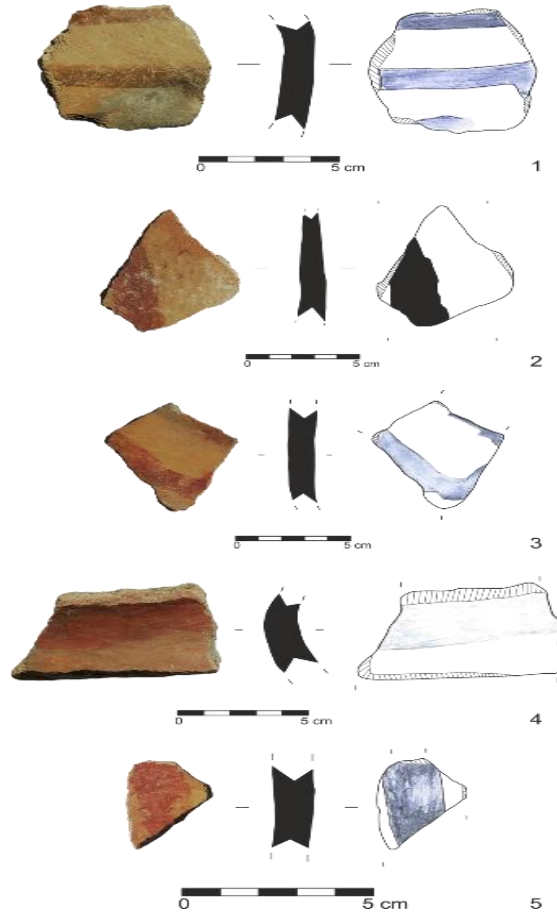
Şek. 21. Çıplak Tepe A2 Grubu Kırmızı Yalın Mallar

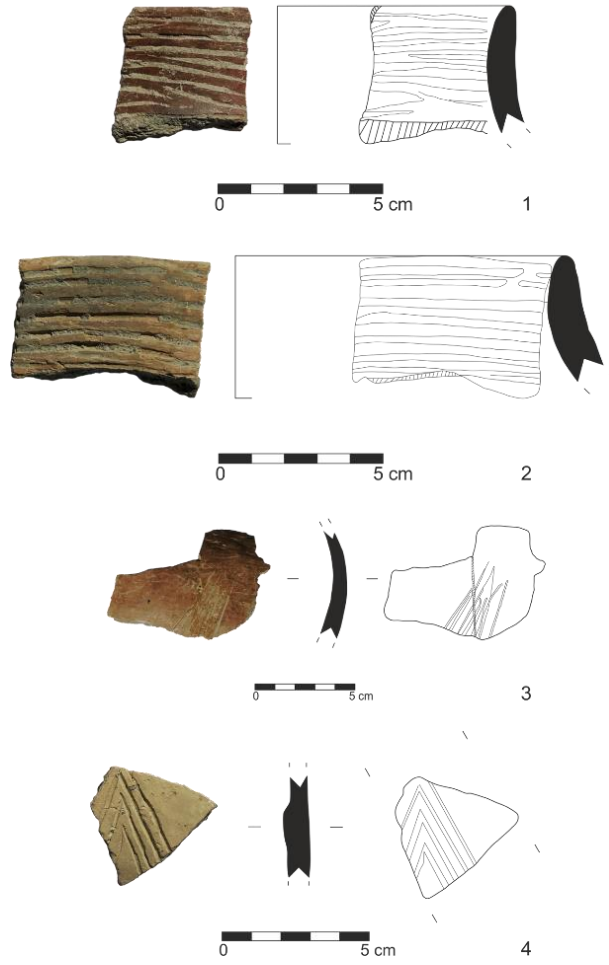
Şek. 22. Çıplak Tepe B Grubu Koyu Yüzlü Mallar

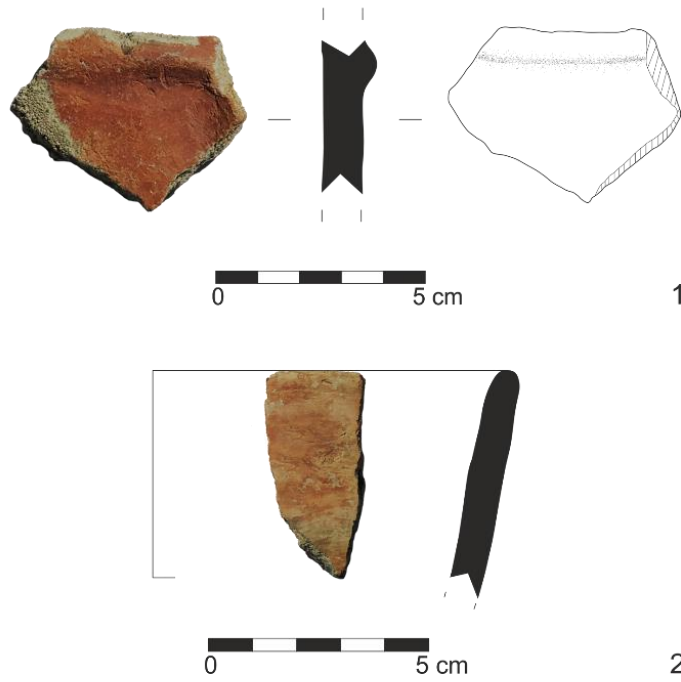
Şek. 23. Çıplak Tepe C Grubu Yalın Mallar

Şek. 24. Çıplak Tepe D1 Grubu Boya Bezemeli Mallar

Şek. 25. Çıplak Tepe D2 Grubu Kazıma Bezemeli Mallar

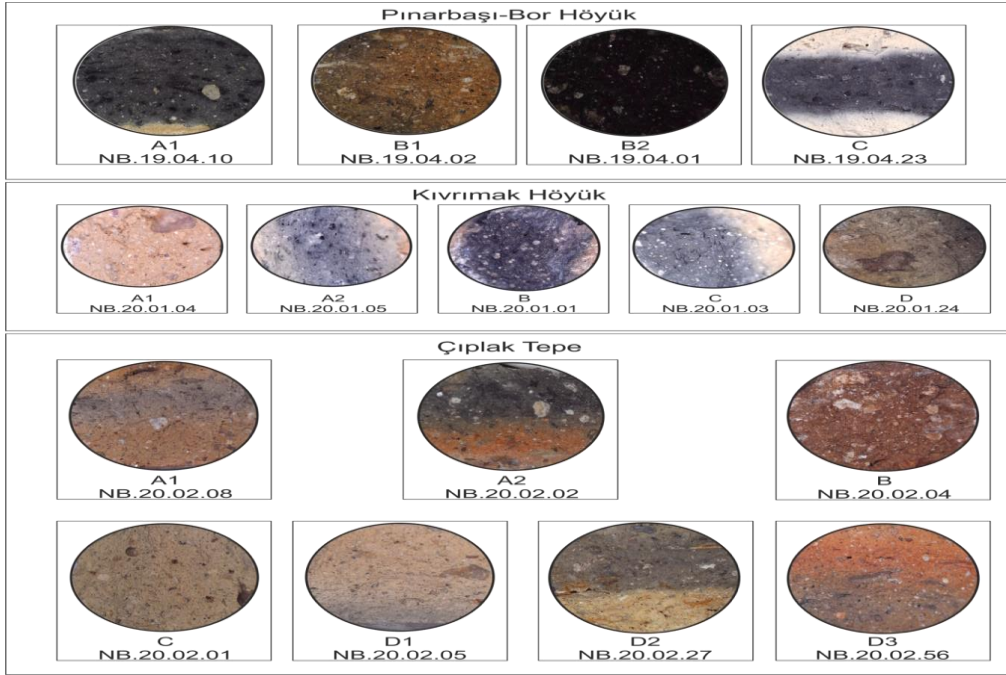
Şek. 26. Çıplak Tepe D3 Grubu Diğer Bezemeli Mallar

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

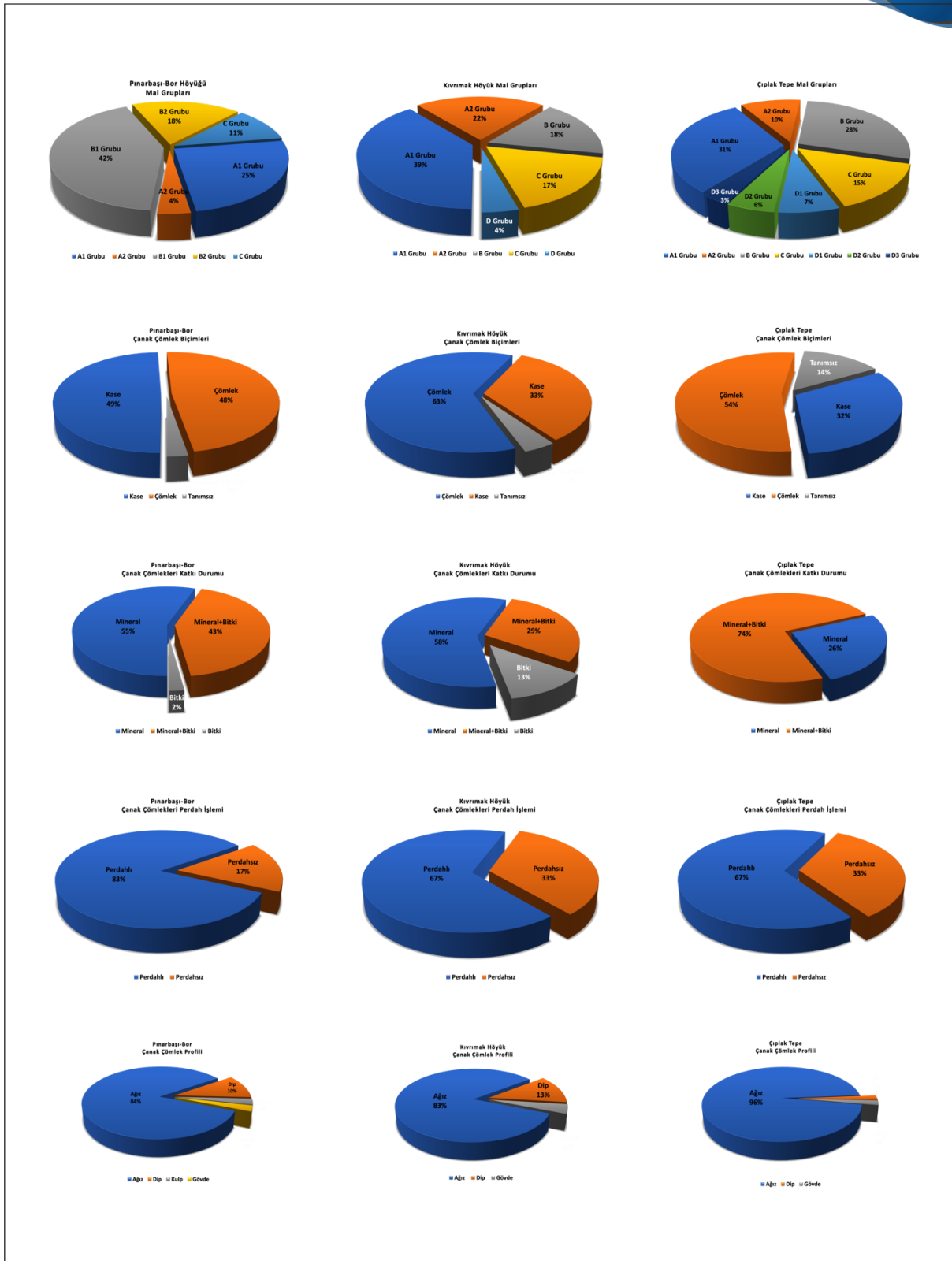
Çıplak Tepe'den toplanan 69 parça içerisinde %41'lik oranıyla A grubu mallar ilk iki yerleşimde olduğu gibi bu yerleşimde de hâkim gelenektir. Özellikle %31'lük oranı ile perdahlı ve kırmızı astarlı A1 grubunun tüm çanak çömleklerin 1/3'ünü oluşturması ve Musular Geç Neolitik (Özbaşaran vd., 2007), Tepecik (Özbudak, 2016) Erken Kalkolitik çanak çömlekleri ile benzerlik göstermesi bu yerleşimin stratigrafisinde Geç Neolitik-Erken Kalkolitik dönemlerin varlığına işaret etmektedir. B grubu da Tepecik-Çiftlik ile benzer parçalara sahiptir. Ayrıca B2 grubu ve Pınarbaşı-Bor'da rastlanan Orta ve Geç Kalkolitik döneme tarihlenebilecek siyah hamurlu mal grubunun da bu höyükte bulunuyor olması Çıplak Tepe'nin en erken Geç Neolitik olarak tespit edilen iskânının Orta ve Geç Kalkolitik dönemde de devam ediyor olduğuna işaret etmektedir.

Çıplak Tepe'nin hem A hem de B grubundan Tepecik-Çiftlik ile benzer parçalarının bulunuyor olması ve *in-situ* tabakaları ile tarihlleme sorunu olmayan Tepecik-Çiftlik'i anahtar yerleşim olarak kabul ettiğimizde Çıplak Tepe'de Erken Kalkolitik iskânın varlığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çıplak Tepe'de rastlanan D1 grubu boyalı parçalarına Pınarbaşı Bor'da hiç rastlanmazken, Kıvrırmak'ta tek bir örnekle temsil edildiği görülmektedir. Buna karşın, Çıplak Tepe'nin boyalı parça sayısı birden çok örnekle temsil edilirken, toplamda %14'lük oranla temsil edilen bezemeli parçalar arasında kazıma ve kabartma bezemeli parçalar da bulunmaktadır. D grubunun boyalı parçalarına Volkanik Kapadokya Bölgesinde Musular, Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'te rastlanmamasına karşın, Yumuktepe'de rastlanması Bor Ovasının Toros dağ sırası ile ayrıldığı Kilikya ile kültürel ilişkisinin olduğuna işaret edebilir. C grubunu temsil eden yalın mallar biçim ve hamur özellikleri Tepecik-Çiftlik ile benzemektedir. Yüzeysel araştırması malzemesinden yola çıkılarak yapılan bu tarihlleme ve karşılaştırma çalışması, tüm parçaların benzerleri bulunamamış olsa da, bulunabilenlerden yola çıkılarak yapılan tarihlleme ile Çıplak Tepe'nin Kıvrırmak ve Pınarbaşı-Bor gibi homojen bir yerleşim olmamasına karşın, Geç Neolitik dönemde başlayan iskânın Kalkolitik Çağ boyunca devam ettiği bir Orta Anadolu Bölgesi yerleşimi olduğu anlaşılmaktadır. Musular'ın Geç Neolitik dönem parçaları ile Tepecik'in Erken Kalkolitik dönem çanak çömleklerine benzer parçaların bir arada bulunması ve Kilikya bölgesi ile benzer olabilecek parça ile (Şek. 24) yerleşimin söz konusu dönemlerde iskân edildiği ve bir hiatusa sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Aksaray, Nevşehir, Kayseri ve Niğde illerini içine alan, arkeoloji literatüründe Volkanik Kapadokya olarak tanımlanan ve jeolojik yapısının karakteristik özelliği volkanlar olan bölge, tektonik hareketler sonucunda yer kabuğunda oluşan kırık ve çatlaklardan yüzeye taşınan volkanik malzeme ile şekillenmiştir.

Şek. 27. Yerleşimlere Ait Her Mal Grubundan Seçilmiş Mikroskobik Kesit Örnekleri

Şek. 28. Diagramlar

Bölgenin fiziki koşulları tarihöncesi insanların yaşamına doğrudan etki etmiştir. Tektonik yapısının bir getirisi olarak bölge obsidiyen kaynakları bakımından çok zengindir. Paleolitik ve Neolitik çağlarda yoğun olarak kullanıldığı arkeolojik olarak kanıtlanmış Göllüdağ, Nenezi Dağı ve Acıgöl'ü de içeren başlıca iki ana obsidiyen kaynağı bulunmaktadır. Hammadde açısından dünya obsidiyen kaynaklarının %70'inden fazlasına sahip Anadolu rezervlerinin önemli bir bölümünü oluşturan Kapadokya yatakları, bölgeyi tarih boyunca insan etkileşimine açık hale getirmiş ve bu sayede bölgede ticaret organizasyonu ve buna bağlı sosyo-ekonomik ve politik gelişmeler

yaşanmıştır. Bu gelişmelerin en önemlisi, Volkanik Kapadokya'da Kuzey Mezopotamya'da olduğu gibi çevre bölgelere göre erken bir tarihte (PPN'de), Aşıklı Höyük ve Musular ile başlayan ilk iskânlarla bölgedeki ilk yerleşik köylerin kurulmaya başladığı anlaşılmaktadır. Yakınoğu gibi Anadolu'da da yaşanan bu gelişmelerin, sonrasında Avrupa'ya aktarımında Volkanik Kapadokya Bölgesi'nin de önemli bir istasyon olduğu düşünülebilir.

Obsidiyen yataklarının zenginliğinin, bölgeyi insanlar için cazip kıldığını Alt Paleolitik Çağ kadar erken bir dönemde başlayan insan faaliyetleri kanıtlamaktadır. Neolitik Çağ'da ilk köylerin kurulmasıyla bölgedeki nüfusun da hızla artmaya başladığı da artan yerleşim sayısından anlaşılmaktadır. Musular Höyük, Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'te Geç Neolitik döneme ait tabakalardan elde edilen bilgiler bölgedeki sosyo-politik ve sosyo-ekonomik sistemlerin gelişkin yapısına işaret etmektedir.

1950'lerden itibaren bölgedeki arkeolojik araştırmaların kesintisiz sürüyor olmasına karşın, henüz çok az sayıdaki yerleşimin kazılmış olması bir sorundur. Bölge özelinde Aşıklı Höyük ve Musular Akeramik Neolitik dönemleri ile Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük Çanak Çömleklili Neolitik dönemleri arasındaki bilgi eksikliği, bölge genelinde Akeramik-Çanak Çömleklili Neolitik geçişi arasındaki 500 yıllık ve Erken Kalkolitik-Orta Kalkolitik dönemler arasındaki 300 yıllık hiatuslar bölgenin başlıca arkeolojik sorunlarıdır. Analiz edilen çanak çömleklerin büyük çoğunluğunun tahmini tarihi aralığı Geç Neolitik-Erken Kalkolitik döneme aittir. Bu dönemde bölgenin iklim ve çevre koşullarına bakıldığında MÖ 9700-6200 yılları arasında, arkeolojik olarak Akeramik-Çanak Çömleklili Neolitik döneme, jeolojik ve coğrafik literatüre göre de Erken Holosene denk gelmektedir. Kazılan yerleşim sayılarının artmasıyla *in-situ* tabakaların materyalinin karşılaştırılarak değerlendirilecek olması, materyal kültür ve krono-kültürel sorunların çözümüne olumlu katkılar sağlayacaktır.

Daha önceden bilinen Pınarbaşı-Bor ve ilk kez tespit edilen Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe'deki çanak çömlekler, Musular Höyük, Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'te eş zamanlı görülen iskânın bu yerleşimlerde de devam ettiğini, kazılar yapıldığı takdirde bölgedeki Geç Neolitik-

Erken Kalkolitik dönemlere ait yerleşim sayılarının bilinenden daha fazla olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu noktada çalışmaya konu edilen Pınarbaşı-Bor, Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe'nin çanak çömlekler ile bir ön değerlendirme ve tarihlemesinin yapılması geleceğe yönelik araştırmalara da katkı yapmayı amaçlamaktadır.

Musular'da az miktarda çanak çömlekle bilinen Geç Neolitik dönem, *in-situ* tabakalar ile ilk defa Tepecik-Çiftlik ve Köşk Höyük'lerde tespit edilmiştir. Bu çalışmada A1 grubu olarak tanımlanan kaliteli perdahlı, kırmızı astarlı çanak çömlekler bu dönemde bölgenin karakteristik geleneğidir. Özellikle Köşk Höyük'te bu geleneğe ait kabartma bezemeli çok sayıda kap ortaya çıkarılmış, nitelikli işçiliğe sahip bu kapların ritüel amaçlı özel bir üretimin ürünü olduklarını düşündürmüştür. Aynı geleneğe Pınarbaşı-Bor, Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe'de de rastlanmış olsa da, bunların kabartmalı özel kaplardan olmadıkları anlaşılmaktadır. Tarih aralıkları ve gelenekleri benzer olmasına karşın, bu kabartmalı kaplara sadece Köşk Höyük ve belirli miktarda Tepecik-Çiftlik yerleşiminde rastlanmış olması, özel üretimi ortaya koyan uzmanlık ve organizasyonun bu büyük yerleşimlere özgü bir özellik olabileceğini akla getirmektedir. Bu höyükler, çevresindeki höyüklere göre boyut ve stratejik konumları ile bölgenin sosyal ve ticaret ağlarını kontrol eden çekirdek yerleşim konumunda olabilirler. Çağdaş yerleşimler olmalarına karşın, Pınarbaşı-Bor, Kıvrımak Höyük ve Çıplak Tepe'de çok az miktardaki örneğin dışında Köşk Höyük ve Tepecik-Çiftlik'te bulunan kabartmalı kapların bulunmamasının nedeni sosyo-ekonomik ve sosyo-politik etkenler olabilir.

KAYNAKÇA

- Atalay, İ. (2000). Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atlı, N., B., ve Binder, D. (2012). Neolithic Obsidian Workshop at Kömürcü-Kaletepe (Central Anatolia). M. Özdoğan, N. Başgelen ve P. Kuniholm (Ed.), *The Neolithic in Turkey* (s. 71-88). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Atıcı, G. ve Türkecan, A. (2017). Anadolu'nun Volkanları. *Doğal Kaynak ve Ekolojik Bülten*, 22, s. 1-18.
- Bıçakçı, E. (2001). Tepecik-Çiftlik Höyüğü (Niğde) Kazısı Işığında Orta Anadolu Tarihöncesi Kültürleri İle İlgili Yeni Bir Değerlendirme. *TÜBA-AR*, IV, s. 25-41.
- Caneva, I. (2007). Mersin-Yumuktepe Son Veriler Işığında MÖ Yedinci Binyıla Yeni Bir Bakış. M. Özdoğan ve N. Başgelen (Ed.). *Türkiye'de Neolitik Dönem* (s. 196-211). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.

- Clare, L. ve Weninger, B. (2014). The Dispersal of Neolithic Lifeways: Absolute Chronology And Rapid Climate Change in Central and West Anatolia. M. Özdoğan, N. Başgelen ve P. Kuniholm (Ed.). The Neolithic in Turkey 10500-5200 BC: Environment Settlement, Flora, Fauna, Dating, Symbols of Belief with Views From North, South, East and West (s. 1-65). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Demirtaş, I. (2017). Obeyd Kültür Yayılımı Çerçevesinde Güvercinkayası Yerleşmesi: Güvercinkayası-Obeyd Etkileşimi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Franz, I. (2007). West Mound Excavations Pottery. *Archive Report 2007 Çatalhöyük Research Project*, s. 129-131.
- Godon, M. (2005). New Results and Remaques about Pottery Neolithic in Central Anatolia: A view from Tepecik-Çiftlik. *Colloquim Anatolicum*, IV, s. 91-103.
- Gülçur, S. (2004). Güvercinkayası The Black/Dark Burnished Pottery: A General Overview. *TÜBA-AR*, VII, s. 141-164.
- Hacar, A. (2019). "Niğde İli Çamardı Ulukışla ve Bor İlçeleri Yüzey Araştırması: 2017 Yılı". 36. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Cilt 1, s. 1-22, 7-11 Mayıs 2018, Çanakkale.
- Marciniak, A. ve Czerniak, L. (2007). Social Transformations in the Late Neolithic and the Early Chalcolithic Periods in Central Anatolia. *Anatolian Studies*, 57, s. 115-130.
- Omura, S. (1992). "1990 Yılı Orta Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları". IX. Araştırma Sonuçları Toplantısı, s. 541-560, 27-31 Mayıs 1991, Çanakkale.
- Ökse, A.T. (2002). Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Özbaşaran, M. (1999). Musular: A General Assessment on a New Neolithic Site in Central Anatolia. M. Özdoğan ve N. Başgelen (Ed.), Neolithic in Turkey. The Cradle of Civilization. New Discoveries (s. 147-155). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Özbaşaran, M. (2000). The Neolithic Site of Musular-Central Anatolia. *Anatolica*, XXVI, s. 129-151.
- Özbaşaran, M. (2013). Orta Anadolu'nun Neolitikleşme Sürecinde AŞIKLI. *Colloquium Anatolicum*, XII, s. 1-14.
- Özbaşaran, M., Duru, G., Kayacan, N., Erdoğan, B. ve Buitenhuis, H. (2007). Musular 1996-2004: Genel Değerlendirme. M. Özdoğan ve N. Başgelen (Ed.), Türkiye'de Neolitik Dönem, s. 273-283. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Özbudak, M. O. (2016). Koyu Yüzlü Çizi-Kazı Bezemeli Çanak Çömlek Işığında Orta Anadolu'da Orta Kalkolitik'e Geçiş Sorunu (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztan, A. (2007). Köşk Höyük Niğde-Bor Ovası'nda Bir Neolitik Yerleşim. M. Özdoğan ve N. Başgelen (Ed.), Türkiye'de Neolitik Dönem, s. 223-235. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Öztan, A. ve Özkan, S. (2003). Çizi ve Nokta Bezekli Köşk Höyük Seramikleri. M. Özdoğan, H. Hauptmann ve N. Başgelen (Ed.), Köyden Kente Yakınoğu'da İlk Yerleşimler, s. 447-458. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Silistreli, U. (1983). "Pınarbaşı ve Köşk Höyükleri". V. Kazı Sonuçları Toplantısı, s. 81-85, 5-10 Nisan 1987, Ankara.
- Slimak, L. ve Dinçer, B. (2007). Kaletepe Deresi 3. Orta Anadolu'da Tabakalanma Veren Bir İlk Paleolitik Çağ Yerleşmesi. *TÜBA-AR*, 10, s. 33-47.
- Steadmen, S., McMahon, G., Arbuckle, B. S., Baeyer, M. V., Smith, A., Yıldırım, B., Hackley, L. D., Selover, S. ve Spagni, S. (2019). Stability and Change at Çadır Höyük in Central Anatolia: A Case of Late Chalcolithic Globalisation? *Anatolian Studies*, 69, s. 21-57.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki ve dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı: Bu makale etik kurul izninden muaftır.

Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuştur.